

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัย เรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาดำเนินการสอน
สังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2512-2530" ผู้วิจัยได้ศึกษาคำรา
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พัฒนาการในช่วงปี พ.ศ.2508-2529
2. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูสังคมศึกษา
  - 2.1 คุณสมบัติของครูสังคมศึกษา ในด้านความสามารถทางวิชาการ
  - 2.2 คุณสมบัติของครูสังคมศึกษา ในด้านความสามารถทางวิชาชีพ
  - 2.3 คุณสมบัติของครูสังคมศึกษา ในด้านความสวารถทางการสอน
  - 2.4 คุณสมบัติของครูสังคมศึกษา ในด้านบุคลิกภาพและการสร้างมนุษยสัมพันธ์
3. การติดตามผลการปฏิบัติงาน
  - 3.1 ความหมายของการติดตามผล
  - 3.2 การติดตามผลการปฏิบัติงาน
  - 3.3 จุดประสงค์ในการติดตามผล
  - 3.4 ความสำคัญของการติดตามผล
  - 3.5 วิธีการในการติดตามผล
  - 3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งที่ผลิตครูเพื่อรับใช้สังคม ได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และตั้งปรัชญาการศึกษา เพื่อที่จะธำรงรักษามาตรฐานวิชาชีพครูไว้และส่งเสริมให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมุ่งที่จะบุกเบิกหาความรู้และความคิดใหม่ ๆ เผยแพร่การวิจัย และถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ จุดมุ่งหมายหลักในการผลิตบัณฑิตทางครุศาสตร์คือ การปลูกฝังให้บัณฑิตสมบูรณ์ด้วย "ความ เรืองปัญญา และคุณธรรม" ให้เป็นผู้รอบรู้ในสรรพวิทยาการที่จะอำนวยประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต มีความรู้ซึ่งในศาสตร์สาขาที่จะถ่ายทอดและวิจัย มีความสามารถในการใช้ภาษาและสัญลักษณ์เป็นสื่อแสดงความรู้ และความคิด มีความสามารถแปลความคิดออกมาเป็นการกระทำ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักรับผิดชอบใคร่ครองด้วยหลักอย่างมีเหตุผลก่อนตัดสินใจ มีรสนิยม บุคลิกภาพที่เหมาะสม ตามแนววัฒนธรรมของไทย มีความภูมิใจศรัทธาต่อวิชาชีพ และยึดมั่นในจรรยาบรรณครู ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายดังกล่าว การกำหนดหลักสูตรรายวิชาจึงต้องประกอบด้วยรายวิชาที่จะให้บัณฑิตได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงใช้ในการปฏิบัติงานจริงให้ได้ ในการกำหนดหลักสูตรรายวิชาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึงปัจจุบัน ได้กำหนดเนื้อหาวิชาที่ใหม่หาบัณฑิตสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และได้มีการเปลี่ยนแปลงในบางรายวิชาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะของสังคมและโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508 ถึงปีการศึกษา 2529 สามารถศึกษาจากโครงสร้างของหลักสูตรโดยสังเขปได้ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการสอนสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2508

วิชาบังคับ (Required Courses)	จำนวน 47-58 หน่วยกิต
วิชาเลือก (Electives)	จำนวน 6-15 หน่วยกิต
ภาษาอังกฤษ	ไม่นับหน่วยกิต

รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร

60 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2516

วิชาบังคับ (Area of Concentration)	จำนวน 30-34 หน่วยกิต
วิชาสัมพันธ์ (Related Area)	จำนวน 14-18 หน่วยกิต
ภาษาอังกฤษ	ไม่น้อยกว่าหน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	48 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2519

วิชาบังคับ (Area of Concentration)	จำนวน 35-40 หน่วยกิต
วิชาสัมพันธ์ (Related Area)	จำนวน 8-13 หน่วยกิต
ภาษาอังกฤษ	ไม่น้อยกว่าหน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	48 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2525

วิชาบังคับ (Area of Concentration)	จำนวน 35-40 หน่วยกิต
วิชาสัมพันธ์ (Related Area)	จำนวน 8-13 หน่วยกิต
รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	48 หน่วยกิต

ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรได้ที่ ภาคผนวก ค. หน้า 147

2. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูสังคมศึกษา

จากรายวิชาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา จะเห็นว่า ผู้ที่จบการศึกษาตามหลักสูตรและออกไปปฏิบัติหน้าที่ในการสอนสังคมศึกษาจะต้อง เป็นครูสังคมศึกษาที่มีคุณสมบัติทั้งทางด้านวิชาการ ด้านการสอน ด้านการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร ด้านการทำงานบริหารและบริการ ด้านการนิเทศการสอน ตลอดจนด้านบุคลิกภาพและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจน สุจิตตานนทรัตน์ (2528 : 3) ได้สรุปลักษณะของครูสังคมศึกษา จากผลการวิจัยไว้ว่า ครูสังคมศึกษา เป็นผู้ที่มิมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา วิธีการสอนของครูจะทำให้ นักเรียนมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ อันนักเรียนจะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างประสบความสำเร็จ

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว นักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ แสดงหรือ เสนอ แนวความคิด เกี่ยวกับลักษณะของครูสังคมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

2.1 คุณสมบัติของครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถทางวิชาการ

ถนอม มากะจันทร์ (2510 : 119-120) สรุปคุณสมบัติทางด้านวิชาการของครูสังคัมศึกษาไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ทางวิชาการ โดยเฉพาะในสาขาที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่นั้นให้เข้าใจลักษณะวิชาและขอบเขตของการสอนอย่างลึกซึ้ง และแจ่มแจ้งสามารถที่จะนำแหล่งความรู้ บุคลากรหรือข้อมูลความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า มีความเข้าใจปัญหาของสถาบันและชุมชนได้ดีพอสมควร

สนิท ทิพย์วัลย์ (2517 : 34) ได้เน้นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อใช้ในการอธิบายถ่ายทอดความคิดได้อย่างชัดเจน ทั้งยังต้องเป็นผู้ที่รักการอ่านการเขียน การแสวงหาความรู้ ด้านวัฒนธรรม และติดต่อกับบุคคลอื่นหรือสังคัมอื่นได้

จรรยา คุณมี (2520 : 11) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีประสบการณ์ทางการวิจัยความสามารถในการแก้ปัญหาและการดำเนินการสอน เกี่ยวกับความขัดแย้งต่าง ๆ ตลอดจนการมีความรู้อย่างกว้างขวาง และสามารถที่จะสร้างความคิดรวบยอด และข้อสรุปทางสังคัมศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

นันทวล ทศวัฒน์ (2526 : 56-57) มีความคิดเห็นสอดคล้องกับความคิดเห็นข้างต้น และได้เสนอข้อคิดเพิ่มเติม เกี่ยวกับลักษณะของครูสังคัมศึกษาทางด้านวิชาการ คือ ครูสังคัมศึกษาจะต้องมีความตระหนักในการ เป็นนักวิชาการที่มุ่งศึกษาค้นคว้าและทำวิจัยติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางวิชาการ เหตุการณ์ปัจจุบันที่สำคัญ ๆ ของประเทศ ของโลก สามารถที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ทางการ เมือง เศรษฐกิจ สังคมทั่วไปทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้กับต้องสามารถที่จะเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคัม ตลอดจนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

โดโรธี แมคครัวร์ เฟรเซอร์ และเอ็ดดิส เวสต์ (Dorothy McClure Fraser and Edith West 1961 : 6-8) ได้ชี้ให้เห็นว่าครูสังคัมศึกษาจะต้องเข้าใจในธรรมชาติและขอบข่ายของวิชาสังคัมศาสตร์ รู้วิธีการทางสังคัมศาสตร์ ใช้หลักสถิติทางเศรษฐศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

มีพื้นฐานความรู้ทางสาขาวิชาอื่น และสามารถเลือกใช้เอกสารอ้างอิงมาประกอบการสอนวิชา
สังคมศึกษาได้อย่างเหมาะสม

โจนาธาน ซี แมคเลนดอน (Janathan C. McLendon 1965 : 513)
ได้ย้ำถึงความรู้ความสามารถทางวิชาการของครูสังคมศึกษาว่า ครูสังคมศึกษาต้องมีพื้นฐาน
ความรู้ในสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ดีพอ ทั้งในด้านกว้างและด้านลึก กล่าวคือ ต้องมีความเข้าใจ
ในเนื้อหาวิชาหนึ่ง ๆ อย่างแท้จริง มีความรู้ในสาขาที่ตนสอนอย่างกว้างขวาง เพื่อขจัดความ
เข้าใจผิดในการมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสังคม

เอ็ดวิน เฟ็นตัน (Edwin Fenton 1966 : 19) ได้กล่าวถึง ลักษณะของ
ครูสังคมศึกษาทางด้านวิชาการ สอดคล้องกับความเห็นของบุคคลที่กล่าวมา แต่มีข้อคิดเห็นเพิ่ม
เติมคือ ครูสังคมศึกษาต้องเป็นบุคคลที่พัฒนาความสามารถ และทักษะที่จะหาข้อมูลและ เทคนิค
ที่เหมาะสม ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาหรือเผชิญกับ
ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยการใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วย

จีน อี ฮอลล์ และ โฮเวอร์ค แอล โจนส์ (Gene E. Hall and Howard
L. Jones 1976 : 48-49) ได้ให้ความสำคัญของครูสังคมศึกษาในด้านสมรรถภาพทางวิชาความ
รู้ว่า ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทฤษฎี หลักจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับ
วิธีการสอน และต้องมีสมรรถภาพในการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

บาร์บารา แอน โบว์แมน (Barbara Ann Bowman 1981 : 1104-A)
ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของครูทางด้านวิชาการว่า ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความ
สามารถในวิชาสามัญทั่วไป มีความรู้ความสามารถในวิชาที่ตนจะสอนเป็นอย่างดี

จากแนวคิดเหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า คุณสมบัติของครูสังคมศึกษาในด้านความ
สามารถทางวิชาการคือ ครูสังคมศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่จะ
สามารถพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ครูสังคมศึกษาจะต้องรู้ทั้งในวิชา
สามัญทั่วไป วิชาที่จะสอนและเหตุการณ์ปัจจุบันที่จะสามารถนำไปประยุกต์สอนให้เหมาะกับสภาพ
ความเป็นไปของสังคมได้ด้วย

2.2 คุณสมบัตินักครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถทางวิชาชีพ

ถนอม มากะจันทร์ (2510 : 119-120) ได้ชี้ให้เห็นว่า ครูสังคัมศึกษา ควรจะมีคุณลักษณะทางวิชาชีพที่สำคัญ คือ ต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรักใฝ่ในการศึกษาเล่าเรียน เข้าใจลักษณะธรรมชาติของผู้เรียน ในด้านลักษณะทางธรรมชาติ ความสนใจ ความต้องการ และข้อบกพร่องของนักเรียน เป็นรายบุคคล และควร เป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาชีพ

จรรยา คุณมี (2520 : 12) มีความเห็นสอดคล้องกับที่ถนอม มากะจันทร์ ได้กล่าวไว้ แต่มีข้อคิดเพิ่มเติมคือ ครูสังคัมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่สามารถใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี ในการสอนสังคัมศึกษา เลือกใช้อุปกรณ์การสอน ทรัพยากรในท้องถิ่นมาประกอบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจในหลักการจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักเรียน จัดการเรียนการสอนให้ เหมาะแก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญคือ ครูสังคัมศึกษาจะต้องสามารถในการพัฒนา หลักสูตร ประเมินผล เลือกโครงการทางสังคัมศึกษาใหม่ ๆ มาใช้ในโรงเรียน และสามารถ ที่จะใช้เทคนิคในการวัดผล ได้หลาย ๆ วิธีการด้วยกัน

นันทนวล ทศวัฒน์ (2526 : 57-58) เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับ คุณสมบัตินักครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถทางวิชาชีพว่า ครูสังคัมศึกษาจะต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ด้วยการรู้จักคิดค้น แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้เหตุผลและค่านิยม ที่พึงประสงค์ประกอบการพิจารณา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคัมได้อย่างมีความสุข รู้จักเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวม ให้เคารพในสิทธิของผู้อื่น ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นงาน โดยไม่ ทิ้งกลางคัน สามารถที่จะผลิตและใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับบทเรียน รู้จักเพิ่มพูนความรู้ ทางวิชาชีพให้แก่ตนเองอยู่เสมอ แล้วนำความรู้ใหม่ ๆ มาทดลองปฏิบัติ

โดโรธี แมคครัวร์ เฟรเซอร์ และเอ็ดดิธ เวสต์ (Dorothy McClure Fraser and Edith West 1961 : 8) ได้เน้นว่า ครูสังคัมศึกษาจะต้องแยกแยะจุด ประสงค์ของการสอนแล้วเลือกเนื้อหาและวิธีการสอนที่สอดคล้องกัน

เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton 1966 : 19) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของความสามารถทางวิชาชีพว่า ครูสังคัมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสอน โดยจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางด้านความรู้ สามารถจดจำและระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนมาแล้ว พัฒนาความสามารถทางทักษะที่จะหาข้อมูล เทคนิคที่เหมาะสม ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยการเลือกใช้วิธีการสอนให้ส่งเสริมความคิด การใช้เหตุผล และครูสังคัมศึกษาจะต้องมีบทบาทในการพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึก ทำที่ อารมณ์ ค่านิยม ความซาบซึ้ง และเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียน เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้การดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย และพัฒนาแนวความคิดของผู้เรียนด้วย

ไบรอน จี แมสโซลาส และ เบนจามิน ซี คอกซ์ (Byron G. Massialas and Benjamin C. Cox. 1966: 320) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูสังคัมศึกษาในด้านวิชาชีพสรุปได้ว่า ครูสังคัมศึกษาจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนได้รับรู้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ มีทัศนคติในการแก้ปัญหาที่ดี และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างฉลาด ตลอดจนต้องศึกษาและฝึกให้เข้าใจ ปฏิบัติได้ ในการเลือกใช้เครื่องมือ วิธีการต่าง ๆ ในการเรียนการสอน

แคลร์ ดับบลิว เคลเลอร์ (Clair W. Keller 1973 :106-107) ได้เน้นความสำคัญของในทางด้านวิชาชีพของครูสังคัมศึกษาด้วยการจัดโปรแกรมการสอนที่มุ่งกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะและทัศนคติที่จะปรับปรุงสังคัมในเมืองของตนจัดกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรู้อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล และเลือกใช้วิธีการสอนที่จะให้บรรลุผลดังกล่าวคือ การใช้วิธีการสอนแบบสืบสอบ

เอส เค คอชฮาร์ (S.K. Kochhar 1976: 243) กล่าวว่า ครูสังคัมศึกษาจะต้องเป็นทั้งผู้มีความสามารถในการให้ความรู้ การให้ข้อมูลที่เป็นการแนะนำเรื่องต่าง ๆ แก่นักเรียน ตลอดจนแนะนำในการเลือกอาชีพ เป็นผู้แนะนำในเรื่องเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี

แอนนา เอส โอชัว (Anna S. Ochoa 1981 : 152-154) ได้เห็นว่า ครูสังคัมศึกษานอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสอนเช่นเดียวกับครูสาขาอื่นแล้ว ครูสังคัมศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานทางวิชาชีพคือ ผ่านการเรียนวิชาการสอนสังคัมศึกษา โดย

เฉพาะได้รับใบรับรองจากสถาบัน ผ่านการสัมภาษณ์ และมีประสบการณ์ในการสอนเด็ก และต้องได้รับการยอมรับจากมาตรฐานที่กำหนดว่า ครูสังคัมศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเสมอภาคและยุติธรรม มีความคล่องตัวในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น และวิชาหนึ่งที่ถือว่ามีความสำคัญที่ครูสังคัมศึกษาจะต้องสอนคือ วิชาหน้าที่พลเมือง

จากแนวคิดเหล่านี้สามารถสรุปได้ว่า คุณสมบัติของครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถทางวิชาชีพคือ ครูสังคัมศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพ คือต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร วิธีการสอน การวัดผลประเมินผล เพื่อที่จะได้นำไปปฏิบัติในการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของการสอนสังคัมศึกษา

2.3 คุณสมบัติของครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถในการสอน

นันทนวล ทศวัฒน์ (2526 : 59-60) ได้ชี้ให้เห็นว่า ครูสังคัมศึกษาควรจะเป็นผู้ที่สมรรถนะ มีทักษะในการเตรียมประสบการณ์การเรียนการสอนประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ รวมทั้งหลักจิตวิทยา เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งประกอบไปด้วยการมีความสามารถในการวางแผนการสอนได้เหมาะสมกับลักษณะสภาพของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแนวทางที่จะให้ผู้เรียนได้สามารถปฏิบัติได้และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชาสังคัมศึกษา สามารถสร้างแนวคิดหรือความคิดรวบยอดจากบทเรียนได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง เลือกและจัดลำดับ เนื้อหาวิชาในบทเรียนก่อนและหลังได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถดัดแปลง เนื้อหาวิชาได้เหมาะสมกับนักเรียนและสภาพท้องถิ่น เลือกเหตุการณ์ปัจจุบันมาสัมพันธ์กับบทเรียนได้อย่างเหมาะสม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูสังคัมศึกษาจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล กิจกรรมที่จัดต้องสัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียนซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานในกิจกรรมตามหลักของประชาธิปไตย ในการสอนครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ให้สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนและสภาพของผู้เรียน มีเทคนิคในการตั้งคำถาม เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผลสามารถสรุปบทเรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดจากบทเรียนได้ด้วยตนเอง สื่อการสอนที่นำมาใช้ควร เป็นสื่อที่เลือกได้ในท้องถิ่น หรือเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นเอง ที่เหมาะสมกับบทเรียน และในการวัดผลควรเลือกใช้ และเขียนข้อทดสอบ ตลอดจนเทคนิคในการวัดผลที่สามารถวัดพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

เลียวนาร์ด เอส เคนเวอร์ธีย์ (Leonard S. Kenworthy 1962:355) ได้ให้ความสำคัญของครูสังคัมศึกษาในด้านการสอนว่า ครูสังคัมศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยอาจจะ เป็นกรรมการที่ปรึกษาในกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ และ ต้องจัดทำคะแนนนักเรียน รายงานผลการ เรียนไปยังผู้ปกครองด้วย

แรนดอลล์ ซี แอนเดอร์สัน (Randoll C. Anderson 1972:19-20) ได้เห็นความสำคัญของความสามารถในการสอนของครูสังคัมศึกษาอีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนา นักเรียนให้มีทัศนคติ ค่านิยม ที่ดีงามซึ่งครูต้องมีวิธีการสอนที่แสดงออกทางพฤติกรรมมิใช่ด้วยการบรรยาย เช่น ครูอาจสอนให้นัก เรียนหัดประเมินค่าความคิดเห็นของผู้อื่น โดยตัวครูเอง ก็ต้องให้ความนับถือในความคิดเห็นของนักเรียนด้วย เพราะในการสอนเพื่อจิตพิสัยอยู่ที่การ สอนทัศนคติและค่านิยมที่ดีงาม ด้านการประเมินผลนั้น การประเมินผลตาม เป้าหมายของทัศนคติ และค่านิยมทำได้ยากกว่าการประเมินผลตาม เป้าหมายของความรู้ความ เข้าใจ เพราะไม่ สามารถใช้ข้อทดสอบที่เป็นคะแนนด้านความรู้ ความจำ แต่เพียงอย่างเดียว เพราะวิธีการ สอนที่เน้นให้นัก เรียนคิดและตาม เพื่อดูความสนใจ ทัศนคติ ค่านิยมและพัฒนาการด้านศีลธรรม อันครูจะต้องพยายามหาทางประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อดูพฤติกรรมของนักเรียนด้วย

เจมส์ พี เชเวอร์ (James P. Shaver 1981 : 122-124) ได้เน้นว่า การเรียนการสอนวิชาสังคัมศึกษา โดยวิธีสืบสอบ เป็นวิธีการเรียนที่ช่วยให้นัก เรียนได้มีทักษะ ในการหาข้อคำตอบ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคัม การค้นหาคำตอบจากตำราและ เป็นวิธีการที่ จะช่วยให้นัก เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

โฮวาร์ด ดี เมห์ลิงเจอร์ (Howard D. Mehlinger 1981 : 250-253) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองจะมีความยินดีที่ครูสังคัมศึกษา นอกจากจะสอนให้นัก เรียนอ่านออก เขียนได้ ครูผู้สอนวิชาสังคัมศึกษาควร เป็นผู้ ที่สอนให้นัก เรียนมีความ เจริญองกามรู้จักที่จะร่วม กันแก้ปัญหาในสังคัมร่วมกัน มีความสามารถในการสอนให้ เข้าใจประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ปัจจุบัน ที่เกิดขึ้น ให้นัก เรียนเกิดควมรู้ความ เข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งครูจะต้องมีวิธีการสอนรูปแบบ ต่าง ๆ เพื่อให้ไปสู่จุดประสงค์ตามที่ต้องการ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า คุณสมบัติของครูสังคัมศึกษาในด้านความสามารถทางการสอนคือ ครูสังคัมศึกษาจะต้อง เป็นผู้ที่กำหนดแผนการสอน วิธีการสอน การจัดกิจกรรม ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการสอน ให้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์และพัฒนาตนเองทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

2.4 คุณสมบัติของครูสังคัมศึกษาในด้านบุคลิกภาพและการสร้างมนุษยสัมพันธ์

ไพฑูรย์ ลินลาร์ตน (2516 : 9) ได้ให้ความสำคัญของบุคลิกลักษณะของครูสังคัมศึกษาไว้ว่า ครูสังคัมศึกษามีได้มีหน้าที่สอนให้นักเรียนท่องจำแต่เนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์เท่านั้น หากแต่ต้องสอนให้ เป็นคนด้วยกิจกรรมและกลวิธีที่มีแบบแผน เฉพาะของ คนมีการอบรมศีลธรรมจรยาและอาชีพไปพร้อม ๆ กัน บุคลิกของครูในอดีตที่ควรถือเป็นแบบอย่างคือความเป็นครูที่เป็นทั้งกายและใจ เป็นด้วยวิญญาณ เป็นด้วยจิตสำนึกอัน เกิดและสั่งสมมา เพื่อชีวิตครูอย่างแท้จริง เป็นทั้งผู้ปลุกและผู้ปลอบ ให้ทั้งความอารีและอารอบแก่ศิษย์ของตนอย่างบริบูรณ์

ธนิ น ญาณพิทักษ์ (2516 : 17-18) ได้มีแนวคิดที่สอดคล้องกันว่าการเป็นครูที่ดีไม่ใช่ว่าสอนดีเท่านั้น ถึงจะสอนดีเพียงใดถ้าไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างของศิษย์ได้ก็ยังคง เป็นครูที่ดีไม่ได้ ครูจะต้องมีคุณธรรมพิเศษ คือ มีธรรม เป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและยังได้เน้นคติธรรมของครูว่า ครูที่ดี ควรมีคติธรรมดังต่อไปนี้ เพื่อ เป็นการ เสริมบุคลิกภาพและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ คือ

1. เมตตา มีความสงสาร คิดจะส่งเสริมให้ เด็กได้มีความสุขและโอบอ้อมอารีเห็นใจศิษย์
2. กรุณา ช่วยเหลือศิษย์ยามทุกข์ยาก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละตามสมควร
3. มุทิตา เมื่อศิษย์ได้ติดยินดีด้วย ไม่อิจฉาริษยา
4. อุเบกขา วางตัวเป็นกลาง ปกครองศิษย์โดยยุติธรรม เสมอหน้ากัน ไม่ลำเอียง เมื่อศิษย์ทำผิดถูกลงโทษก็ต้องวางเฉยไม่ย่นตียินร้าย
5. สติ คือ ความระลึกได้ หรือความยังคิด คิดให้รอบคอบ เสียก่อนจึงทำ เพื่อมิให้การกระทำในสิ่งที่ผิดพลาดอาจจะกระทำให้ เสื่อมความนิยมแก่ศิษย์

6. สัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัวในการกระทำกิจต่าง ๆ ว่าผิดหรือถูก
อย่างไร
7. หิริ คือ ความละอายแก่ใจตนเองในการที่จะประพฤติชั่ว
8. โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด
9. ชื่อสัตย์สุจริต คือ มีความซื่อตรง ตรงต่อหน้าที่ รู้จักรับผิดชอบ ตรงต่อ
คำพูด ตรงต่อเวลา และประพฤติชอบทั้งกาย วาจา และใจ อันจะเป็นตัวอย่างอันน่านิยม
นับถือของศิษย์
10. สุภาพอ่อนโยนต่อเพื่อนครู อาจารย์ และบุคคลทั่วไป อันจะก่อให้เกิด
ความนิยม
11. อุคสาหะ คือ ความขยันหมั่นเพียร ซึ่งจะทำให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์
ต่อไป

จรรยา คุณมี (2520 : 8-10) ได้สรุป บุคลิกลักษณะของครูสังคัมศึกษาไว้
ดังนี้คือ ครูสังคัมศึกษาควร เป็นผู้ที่มีความจงรักภักดี ซื่อตรงต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
ไม่ฝักใฝ่ในลัทธิการเมืองใด ๆ ประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขุมรอบคอบ
เยือกเย็น ไม่ประพฤติตนในสิ่งอบายมุข สุภาพ เรียบร้อย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน
เป็นที่ปรึกษาที่ดีของนักเรียน สามารถควบคุมจิตใจและอารมณ์ได้ในทุกสถานการณ์ ใช้ภาษาได้
อย่างเหมาะสมกับบุคคลและสถานที่ อุทิศเวลาให้แก่หน้าที่ สนใจที่จะฝึกใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม
ทั้งจากการค้นคว้าและการทัศนศึกษา เป็นบุคคลที่ร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใส เอาใจใส่และให้ความ
เสมอภาคแก่นักเรียน เท่าเทียมกัน เป็นผู้ที่อยู่ในระเบียบวินัยที่ดีงามและสนับสนุนอบรมสั่งสอน
ให้นักเรียนอยู่ในกรอบศีลธรรมที่ดีงาม เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

นิมมวล ทศวัฒน์ (2526 : 61) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ครูสังคัมศึกษาควรมี
ลักษณะในด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลทั่วไปคือ ครูสังคัมศึกษาต้องเป็นคนสุภาพอ่อนน้อม เป็นมิตร
กับคนทั่วไป สามารถปฏิบัติตนต่อบุคคลในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รู้จักสำรวจตัวเอง
ยอมรับข้อบกพร่องของตัวเอง และพร้อมที่จะยอมรับข้อบกพร่องอยู่เสมอ ปรับตัวให้เข้ากับ
บุคคลอื่นได้ดี พร้อมทั้งจะปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่เอาเปรียบ
ผู้อื่น เคารพในคุณค่า ความรู้สึกนึกคิด สิทธิอันชอบธรรมของบุคคลอื่น รู้จักร่วมมือในกิจกรรม
ต่าง ๆ ของโรงเรียน และกิจกรรมของสังคมด้วยความเต็มใจ สร้างความเข้าใจอันดีให้เกิด
ขึ้นระหว่างโรงเรียนและชุมชนด้วยการให้บริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ความรู้

และสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ปฏิบัติตนตามแบบแผนของโรงเรียนและชุมชน ให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียนด้วยการลดความกังวลในปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาส่วนตัว ช่วยแนะนำให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

เจริญ ไกรวัจนกุล (2531 : 166-242) ได้กล่าวถึงความสำนึกอันดีงามในตัวครูที่พึงมีและแสดงออกแก่ศิษย์ คือ ต้องมีความอดทนและอดกลั้นต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของศิษย์ อบรมศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของสังคม หาทางขจัดปัญหาของศิษย์ให้หมดไป รักและหวังดีต่อศิษย์ประดุจบุตรธิดาของตน ให้กำลังใจแก่ศิษย์ทั้งทางด้านการเรียนและความประพฤติโดยไม่เลือกศาสนา เชื้อชาติ ฐานะครอบครัว เพศและวัย สนใจและร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของศิษย์เสมอ กระตือรือร้นในการอบรมสั่งสอนและทำงานในหน้าที่ พยายามหาทางแก้ปัญหามาของศิษย์โดยเปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ แสดงความชื่นชมยินดีต่อความก้าวหน้าของศิษย์ เอาใจใส่ในด้านการเรียนและความประพฤติของศิษย์ ยินดีสอนพิเศษโดยไม่คิดค่าตอบแทน เปิดโอกาสให้ศิษย์ได้ประเมินการสอนของครู ร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมั่นสำรวจและปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ ยึดมั่นในกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตตโต 2533 : 61-64) ได้ให้ข้อคิดว่า ผู้ที่ทำหน้าที่สอนให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะครูอาจารย์พึงประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ ได้แก่ เป็นกัลยาณมิตร เช่น มีความน่ารัก น่าเคารพ น่าเจริญใจ รู้จักพูดให้ได้ผล อดทนต่อถ้อยคำ แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้ เช่น สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล ตั้งจิตเมตตาสอนด้วยความปรารถนาไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อามิสวางจิตตรงไม่กระทบผู้อื่น

ในการสอนควรมีลีลาของนักสอนคือ สอนให้แจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้งกล้า ไร่ เรียง ต้องมีการตรวจสอบความรู้ที่นำมาสอนจะได้สอนอย่างจริงจัง มีเหตุผล และสอนให้ได้ผลสำเร็จจริง และที่สำคัญคือ ครูต้องอนุเคราะห์ต่อศิษย์ ด้วยการฝึกรวมให้เป็นคนดี ยกย่องความดีงามของศิษย์ให้ปรากฏและสอนให้เลี้ยงชีพ ดำรงรักษาตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี

แบร์รี ฮาร์เลย์ (Barry Harley 1964 : 13-19) ได้ชี้ให้เห็นถึงบุคลิกของครูสังคมศึกษาที่จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนชอบเรียนวิชาสังคมศึกษาหรือไม่ คือ ครูสังคมศึกษา

จะต้องมีสุขภาพจิตและอารมณ์มั่นคง มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและคล่องแคล่ว มีความคิดสร้างสรรค์จินตนาการและเจ้าความคิด มีมารยาทสุภาพและเป็นผู้ที่ทั้งทำทางและการพูดอ่อนโยนมีเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา มีความอดทน มีความจริงใจ มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ กระตุ้นให้นักเรียนใช้ความสามารถในการค้นคว้า มีเจตคติที่ดีและให้การสนับสนุนนักเรียน เป็นผู้นำประชาธิปไตย มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

เลียวนาร์ด เอส เคนเวอร์ธีย์ (Leonard S. Kenworthy 1969 : 236)

ได้เน้นให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของครูสังคัมศึกษาที่มีประสิทธิภาพไว้ 8 ประการ สรุปได้ดังนี้คือ

1. เป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างดีเยี่ยม สามารถรวบรวมสาระสำคัญ เป็นมโนทัศน์ หลักการหรือแนวคิดได้

2. มีความมั่นใจในตนเองและนักเรียน

3. มีความสนใจ เอาใจใส่นักเรียนและสังคัม

4. มีความสามารถในการสื่อความหมายแก่นักเรียน

5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการใช้เทคนิควิธีสอนหลายวิธีในการสอน

6. มีความอยากรู้อยากเห็น มีความกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้

อยู่เสมอ

7. ต้องถือ เป็นภาระหน้าที่ที่จะพัฒนานักเรียนให้ เป็นพลเมืองดีในสังคัม

8. เป็นผู้คอยส่งเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ให้ดีขึ้น

เจมส์ เอ แบงส์ (James A. Banks 1977 : 67) ได้เสนอว่าครู

สังคัมศึกษาจะเป็นผู้ที่กระตุ้นให้นักเรียน เกิดความคิดและให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่ครูสังคัมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษคือ ต้อง

เป็นผู้ที่ยอมรับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะใช้ เป็นวิธีการในการค้นคว้าหาความรู้ เนื่องจาก

ความรู้ที่ค้นพบอาจจะเปลี่ยนแปลง เมื่อสมมติฐานค่านิยมและจุดหมายของสังคัม เปลี่ยนไป ครู

สังคัมศึกษาจะต้องมีความอดทนที่จะช่วยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูสังคัม

ศึกษาจะต้องเป็นผู้มีใจกว้าง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นสามารถกระตุ้น

ความคิดของนักเรียนให้ชัดเจนที่จะทำให้นักเรียนได้รู้จักคิด เพื่อหาหาข้อแก้ไขปัญหาได้ ตลอดจน

ครูสังคัมศึกษาจะต้องยอมรับกับนักเรียนในกรณีที่ไม่สามารถตอบปัญหาได้ทั้งหมดที่อาจจะเกิดขึ้น

ในชั้นเรียนได้เพราะครูไม่ใช่ผู้รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง

เอส เค คอชฮาร์ (S.K. Kochhar 1976 : 243-244) ได้สรุปถึงคุณสมบัตินักครูสังคมศึกษาไว้ดังนี้ คือ ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นผู้รู้ข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้น เป็นผู้รู้จักจริงในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เป็นผู้เปิดใจกว้างยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ ใช้ข้อมูลใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน กระทำตนให้เป็นผู้ที่เข้ากับเด็กแต่ละวัยได้ เป็นผู้ที่มีความชำนาญในวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เป็นบุคคลที่มีบุคลิกน่าสนใจ มีความเป็นพลเมืองดี รักการทัศนศึกษา มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง เป็นผู้นำการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

สภาสังคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for the Social Studies 1984 : 358-359) ได้ระบุว่า ครูสังคมศึกษาที่ดีควรเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้คือ

1. เป็นผู้มีความคล่องตัว มีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวคิดตามรูปแบบประชาธิปไตย อุดมคติ ใจกว้าง
2. เป็นผู้มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ในการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการพูด การเขียน การฟัง ตลอดจนรู้จักและสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าได้
3. แสวงหาความรู้จากสถาบันต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชา
4. มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาสังคมและแนะนำให้นักเรียนเข้าใจและร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
5. มีความเข้าใจในความแตกต่างกันของวัฒนธรรมประเพณี
6. เข้าใจในขอบข่ายของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา
7. เข้าใจในโครงสร้างของวิธีการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในหลายรูปแบบ

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า คุณสมบัตินักครูสังคมศึกษาในด้านบุคลิกภาพและการสร้างมนุษยสัมพันธ์คือ ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน นักเรียน จากการที่ครูสังคมศึกษาเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็น

อย่างมีเหตุผล ยอมรับหลักการประชาธิปไตย เป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งทางด้านวิชาการและเรื่องส่วนตัว ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนให้การดำเนินการในการเรียนการสอนสังคมศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์

จากข้อคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าครูสังคมศึกษานั้น เป็นผู้ที่มึบทบาทในการสร้างเยาวชนให้ เป็นคนที่อยู่ในสังคมได้อย่าง เป็นสุข สร้างสรรค์แนวความคิดในความเป็นประชาธิปไตย รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อส่วนรวม เพราะฉะนั้น ครูสังคมศึกษาจึงต้อง เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ทางวิชาชีพ ด้านการเรียนการสอน และบุคลิกภาพพร้อมกับการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพราะการมีคุณลักษณะดังกล่าวอย่างเพียบพร้อม ก็จะเป็นพื้นฐานในการอบรมและพัฒนาเยาวชนให้ เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบต่อไป

3. การติดตามผลการปฏิบัติงาน

3.1 ความหมายของการติดตามผล

ได้มีผู้ให้ทัศนะ เกี่ยวกับความหมายของการติดตามผลไว้ในวารสารและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ดังต่อไปนี้

ปราณี เถกิงพล (2515 : 117) ได้สรุปความหมายของคำว่าติดตามผลไว้ว่า การติดตามผลเป็นบริการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องของความสำเร็จ ความล้มเหลว ทัศนคติ ข้อคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของผู้ที่จบออกจากสถาบันการศึกษาออกไปโดยจะไปศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพก็ตาม

คมเพชร ฉัตรสุภกุล (2521 : 173) ได้อธิบายว่า การติดตามผลเป็นบริการที่มุ่งจะประเมินผลงานที่ดำเนินไปแล้ว เพื่อเป็นการตรวจสอบดูว่า บริการที่จัดให้ผู้ศึกษาประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

เมตตา นพประดิษฐ์ (2525 : 8) และสร้อยทอง ศิริมงคล (2528 : 8) ได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการติดตามผลต่อการปฏิบัติงาน สรุปได้คือ การติดตามผลเป็นการประเมินความก้าวหน้าของบุคคลในการปฏิบัติงานขณะที่ปฏิบัติอยู่หรือได้ปฏิบัติล่วงไปแล้ว โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด

ดักลาส เอส อาร์บัคเกิล (Dugald S. Arbuckle 1953 : 116) อธิบายความหมายของการติดตามผลว่า การติดตามผลเป็นการประเมินโปรแกรมการเรียนการสอนและผู้เรียน และยังเป็นการช่วยเหลือผู้ที่สำเร็จการศึกษาในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของงาน เพื่อให้การทำงานดีขึ้นและมั่นคงขึ้น

อี แอล ทอลเบอร์ต (E.L. Tolbert 1974 : 294) ให้ความเห็นว่าการติดตามผลเป็นส่วนหนึ่งของการแนะแนวซึ่ง เป็นกระบวนการที่รวมเอาผลทั้งหมดที่แสดงความก้าวหน้าในการจัดการให้บริการด้านต่าง ๆ โดยมีระเบียบวิธีการที่จะให้ได้ข้อมูลมาตรงกับความเป็นจริง

แฟรงค์ ดับบลิว มิลเลอร์ (Frank W. Miller 1978 : 404) ได้ชี้ให้เห็นว่าการติดตามผลเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า 2 ประการ คือข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา การฝึกฝนที่นักเรียนได้รับ เพื่อโอกาสทางอาชีพและข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมานั้นยังช่วยประเมินประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับขณะอยู่ที่สถานศึกษา

บรูซ เซอร์ตเซอร์ และ เชลลีย์ ซี สโตน (Bruce Shertzer and Shelley C. Stone 1981 : 378) กล่าวว่า การติดตามผลเป็นการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะเวลาหนึ่งหลังจากการให้คำปรึกษาและแนะนำ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการติดตามผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่าการติดตามผลเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้จบการศึกษาออกไปว่าประกอบอาชีพ ประสบปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร เพื่อจะได้ผลสะท้อนกลับมายังสถานที่ให้การศึกษาออกไป

3.2 การติดตามผลการศึกษา

ในการจัดการศึกษาติดตามผล ส่วนมากจะเป็นการติดตามผลผู้จบการศึกษา

ออกไปในระดับต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้ที่จบการศึกษาออกไปนั้น ศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ถ้าผู้ที่ออกไปประกอบอาชีพนั้น หลักสูตรที่ได้ศึกษาไปสามารถใช้ในการปฏิบัติงานตามอาชีพได้หรือไม่ ซึ่งมีผู้ที่ให้ความหมายในการติดตามผลการปฏิบัติงานไว้ดังนี้คือ

กานดา ลือสุทธิวิบูลย์ (2523 : 9) ได้สรุปว่า การติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็นการศึกษา เรื่องราวเกี่ยวกับการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา เหล่านั้นว่า เขาทำงานอะไร ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากสถาบันของตนมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง ตลอดจนมีข้อคิดต่อสถาบันของตนในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร เนื่องจากจุดประสงค์ของสถาบันการศึกษาต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ความรู้เพียงพอในอันที่จะทำงานประสบผลสำเร็จสูงสุด เท่าที่สติปัญญา และความสามารถของเขาจะอำนวย

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2525 : 34) ได้ชี้ให้เห็นว่า การติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็นการศึกษาที่จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ทราบสภาวะการทำงานของผู้ที่จบการศึกษาและการที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ที่จบการศึกษา เสนอความคิดเห็นที่จะช่วยให้สถาบันการศึกษาทราบชีวิตความเป็นไปในสถานที่ทำงานที่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งจะ เป็นผลดีต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีและยอมรับการทำงานซึ่งกันและกัน

รัชนิวรรณ อุทัยศรี (2525 : 115) ได้กล่าวว่า การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบผลการติดตาม เพื่อนำมาแก้ไขจุดบกพร่อง เพราะโดยปกติหน่วยงานองค์การต่าง ๆ จะยังคงให้พนักงานผู้นั้นมีค่าผลการประเมินการปฏิบัติงานอยู่ในขั้นที่น่าพอใจ และถ้าหากผลการติดตามประเมินอยู่ในขั้นต่ำก็ย่อมจะสะท้อนการบริหารของหน่วยงาน องค์การที่ดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ

ดุกัลด์ เอส อาร์บัค เกิล (Dugald S. Arbuckle 1953 . 115) ได้ชี้ให้เห็นว่าการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นการติดตามว่าเขาประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงานอย่างไร ต้องการทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้ทำงานตามที่ได้รับการศึกษาอบรมไปหรือไม่ ต้องประสบความสำเร็จในการทำงานมากน้อยเพียงใด ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลการปฏิบัติงาน นอกจากจะใช้ในการประกอบพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนแล้วยังใช้เป็นข้อมูลในการฝึกอบรมผู้ที่ยังศึกษาอยู่ และใช้ส่งเสริมผู้สำเร็จการศึกษาให้ผลการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น

เดล เอส บีช (Dale S. Beach 1980 : 290-291) ได้เน้นให้เห็นความสำคัญในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานว่า เป็นการสร้างและรักษาระดับความพอใจของการปฏิบัติงานของลูกจ้างในหน้าที่ ซึ่ง เมื่อมีการติดตามผลการปฏิบัติงานย่อมก่อให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้ที่ถูกติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานได้ ซึ่ง เป็นการกระตุ้นการทำงานของบุคลากรได้

มิเชล เอช บอททอมลีย์ (Michael H. Bottomley 1983 : 108) ได้ชี้ให้เห็นว่า การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดความเชื่อถือได้ในผลที่ได้รับ เท่านั้น แต่ยังเป็น เครื่องมือ เสริมสร้างพลังย้อนไปยังผู้ที่รับการติดตามผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในอนาคตด้วย

ดังนั้น การติดตามผลการปฏิบัติงาน จึง เป็นการศึกษาถึงการนำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงาน การเรียน การสอนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาของนักเรียนในสถาบันที่สอนอยู่ ซึ่งผู้ที่ จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดี มีความสำเร็จจะต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งในวิชาที่สอน ความรู้ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดี บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และผลจากการติดตามผลการปฏิบัติงานยัง เป็นการประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับการติดตาม เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงการทำงานของคนได้ต่อไป

3.3 จุดประสงค์ของการติดตามผล

ในการติดตามผลนั้นมีความต้องการที่จะทราบสิ่งต่าง ๆ ตามความหมายของ คำว่า ติดตามผลและขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ที่จะทำการติดตามผลว่า ต้องการทราบอะไรบ้าง ซึ่ง ได้มีนักการศึกษาให้ความเห็น เกี่ยวกับจุดประสงค์ของการติดตามผลไว้ดังนี้

ปราณี เถกิงพล (2515 : 318-319) ได้อธิบายจุดประสงค์ของการติดตามผลซึ่งสรุปได้คือ การติดตามผลมีจุดประสงค์ที่จะช่วยให้ผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาออกไป สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น การปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาและการติดตามผลยัง เป็นวิธีการที่จะได้ทราบถึงความต้องการของนักเรียน และจะได้ นำข้อมูลที่ได้มานั้นมาพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม จัดโปรแกรมการเรียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมได้ต่อไป ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ ประสาร ทิพย์ธารา

(มปป. : 168) เป็นส่วนใหญ่ แต่มีเพิ่มเติมในจุดประสงค์ของการติดตามผล อีกประการหนึ่งคือ เพื่อประเมินการแนะแนวและหลักสูตรของสถานศึกษา

คม เพ็ชร ฉัตรสุภกุล (2521 : 173) ได้อธิบายว่า การติดตามผลนั้นทำให้ได้ทราบถึงสภาพของนักเรียน ปัญหาของนักเรียน หลังจากสำเร็จการศึกษาออกไป ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลนั้นยังได้รวบรวมข้อเสนอแนะ เพื่อที่จะได้นำไปให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ตลอดจนยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากหนังสือ Dictionary of Education ซึ่ง คาร์เตอร์ วี ฎัด (Carter V. Good 1973 : 246) เป็นบรรณาธิการ ได้สรุปจุดประสงค์ของการติดตามผลไว้ว่า โดยทั่วไปการจัดการติดตามผลจะมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพในการแนะแนว สถานภาพปัจจุบันของนักศึกษาที่จบการศึกษาออกไปให้ได้ฟื้นฟูการเรียนในด้านอาชีพ และนำเอาข้อเสนอแนะจากผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป ให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาและสังคม

อี แอล ทอลเบอร์ต (E.L. Tolbert 1974 : 295) ได้อธิบายว่าการที่จะบรรลุตามจุดประสงค์ในการติดตามผลดังกล่าวข้างต้นนั้น ข้อมูลที่ได้มาจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลเสียก่อน

แฟรงค์ ดับบลิว มิลเลอร์ (Frank W. Miller 1978 : 404) ได้เพิ่มเติมจุดประสงค์ในการติดตามผลจากที่กล่าวไว้ คือ เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาออกไประบุนั้นของความช่วยเหลือ ที่เขามีความต้องการในโอกาสต่อไปและได้กล่าวถึงจุดประสงค์เฉพาะของการติดตามผล สรุปได้ 3 ประเด็นคือ

1. สำหรับนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จการศึกษา การติดตามผลจะทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ต้องทำให้นักเรียนต้องออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษา และข้อมูลที่บ่งชี้สำหรับการออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษาที่อาจจะเกิดขึ้นได้
2. สำหรับนักเรียนที่จบการศึกษาออกไปจะทำให้ทราบถึงสถานภาพของนักเรียนว่า ยังศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ และยังได้ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความมั่นคงทางอาชีพระหว่างนักเรียนที่จบการศึกษากับนักเรียนที่ออกกลางคัน

3. เพื่อให้ได้ทัศนะต่าง ๆ จากความคิดเห็นของผู้ที่จบการศึกษาออกไป เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดหลักสูตร กิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนต่อไป

บรูซ เชอร์เชอร์ และ เชลลี ซี สโตน (Bruce Shertzer and Shelley C. Stone 1981 : 389) ได้สรุปจุดประสงค์ของการติดตามผลไว้ว่า การติดตามผลเป็นการทำให้ทราบข้อมูลของนิสิต เก่าที่จบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ ได้รับทราบแนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนของสถาบัน เพื่อที่จะได้นำความคิดเห็นมาปรับปรุงการบริการด้านต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษา

กล่าวโดยสรุป ตามที่นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดไว้เกี่ยวกับจุดประสงค์ของการติดตามผล คือ เพื่อศึกษาสภาพของนักเรียนที่จบการศึกษาออกไปว่าได้ศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ในการที่ประกอบอาชีพ มีปัญหาในด้านการปฏิบัติคนต่อสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไปอย่างไร ตลอดจนเพื่อให้ได้ทัศนะของผู้ที่จบการศึกษาออกไปในการเสนอแนะให้มีการจัดปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ เปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมให้มากที่สุด

3.4 ความสำคัญของการติดตามผล

การติดตามผลจะทำให้ทราบถึงผลของการดำเนินงานที่ได้ทำไป อาจจะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหรือการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผู้ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการติดตามผลไว้ดังนี้

เมตตา นพประดิษฐ์ (2525 : 14) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการติดตามผลว่า เป็นธรรมชาติของคน เมื่อทำงานเสร็จแล้วก็อยากทราบว่าผลงานนั้นเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ การตรวจสอบจะทำให้การทำงานครั้งต่อไปพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ การติดตามผลก็เช่นเดียวกันนับเป็นการตรวจสอบผลงานจะช่วยให้สถาบันได้ประเมินหลักสูตร ทราบจุดดี จุดบกพร่อง ทราบปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของสังคม และของผู้ที่สำเร็จการศึกษา

ชัยวิชัย งามทอง (2529 : 11) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดตามผลว่า การติดตามผลการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาก็คือ การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นว่า เขาทำงานอะไร ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากสถาบันของตนมากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง ตลอดจนมีข้อคิดต่อสถาบันของตนในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร อันเป็นการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในสถาบันนั้น ๆ

เรมอน เอ็น แฮ็ทซ์ และบุฟอร์ด สเตฟร์ (Raymon N. Hatch and Buford Steffre 1965 : 336) กล่าวว่า การติดตามผลจะมีความสำคัญต่อด้านต่าง ๆ คือ การปรับปรุงหลักสูตร การเร่งเร้าให้มีการปรับปรุงการสอนที่ดีขึ้น เพิ่มคุณค่าของการแนะแนวและ เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน กล่าวคือ เมื่อสถานศึกษาทราบว่าชุมชนต้องการสิ่งใดก็อาจจัดกิจกรรมสนองต่อชุมชน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน

บรูซ เชอร์ตเซอร์ และ เชลลี ซี สโตน (Bruce Shertzer and Shelley C. Stone 1981 : 391) ได้ให้ความสำคัญของการติดตามผลไว้ว่า เพื่อเป็นการทราบข้อมูลของนักศึกษาเก่าว่ามีความสามารถในการประกอบอาชีพเพียงไร เพื่อเตือนให้นักศึกษาปัจจุบันได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะมีมาในภายหน้า เพื่อรับทราบความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนและการให้บริการต่าง ๆ และเพื่อรับแนวความคิดในการปรับปรุงการบริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การติดตามผลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการติดตามผลช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ ตลอดจนข้อบกพร่องของผู้สำเร็จการศึกษิตตามหลักสูตร เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ต่ออาจารย์ผู้สอนและต่อผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จะทำให้ทราบว่า ผู้สำเร็จการศึกษิตตามหลักสูตรนั้นมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อย่างไร ทักษะคดีต่อวิชาชีพการนำความรู้ศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานมากนักน้อยเพียงใด นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้ยังสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาเพิ่มเติมแก่ผู้สำเร็จการศึกษิตไปแล้วและยังใช้อ้างอิงในการจัดฝึกอบรมในปัจจุบันได้อีกด้วย การติดตามผลจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษิตและพัฒนาคุณภาพของมหาลัย

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษิตเป็นอย่างมาก เห็นได้จากมีผลงานวิจัยทำนองนี้เป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นงานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สถาบันครุศาสตร์ซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูทำหน้าที่ให้การศึกษิตอบรมแก่เยาวชนของชาติ ยังมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องติดตามผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต เพราะครูเป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษิตคุณภาพของครูย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับคุณภาพของนักเรียนที่ผลิตออกไป ครูเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเจริญรอยตาม

และครูยัง เป็นผู้ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เป็นไปตามมาตรฐานที่พึงประสงค์อีกด้วย

ดังนั้น การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาดบัณฑิตสาขาการสอนสังคมศึกษา จึงมีความสำคัญคือ เพื่อที่จะได้ทราบลักษณะการปฏิบัติงานจะได้ เป็นข้อมูลในการปรับปรุง การเรียนการสอนในหลักสูตรให้มีคุณภาพ เพื่อส่งผลให้มหาดบัณฑิตมีคุณภาพสูงในการปฏิบัติงานต่อไป

3.5 วิธีการในการดำเนินการติดตามผล

ปราวณี เถกิงพล (2515 : 321-322) อธิบายว่าในการติดตามผลจะต้อง ดำเนินการไป เป็นขั้นตอน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติคือ

1. ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการแผนงาน ซึ่งควรประกอบด้วยผู้แทนทาง ฝ่ายบริหารงานโรงเรียน ฝ่ายบริการแนะแนว ผู้แทนจากชุมชน รวมทั้งนายจ้าง ผู้แทนนักเรียน
2. แสดงเหตุผล หรือความจำเป็น และกำหนดวัตถุประสงค์ในการติดตามผล
3. กำหนดวิธีการในการดำเนินงาน และกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน
4. กำหนดระยะเวลาสำหรับการติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ ซึ่งการติดต่อนี้ ควรจัดทำเป็นระยะโดยสม่ำเสมอ เช่น ทำเป็นประจำทุกปี หรือทำในระยะปีที่ 1, 3 และปีที่ 5 เป็นต้น
5. คัดเลือกและกำหนดกลุ่มนักเรียน นายจ้าง และบุคคลอื่น ๆ ที่จะทำการติดต่อกันเพื่อบริการติดตามผล
6. ศึกษาแนวการดำเนินงานขององค์การอื่น ๆ เพื่อความรู้ในการดำเนินงาน
7. คัดเลือกและกำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งบุคคลขณะนี้ต้องมีเวลาในการดำเนินงาน และมีความเต็มใจที่จะทำงานนี้
8. จัดเตรียมหรือจัดหาแบบฟอร์มที่จำเป็น สำหรับใช้ในบริการนี้ ควรจะได้ ทำการตกลงกันเสียก่อนว่าจะทำในด้านใดบ้าง จะใช้วิธีใด จะทำกับใคร จำนวนเท่าใด
9. กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน กำหนด วันรายงานผลการดำเนินงานการติดตามผล
10. ดำเนินการติดต่อและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ จนบรรลุผลสำเร็จ

11. จัดระเบียบสรุปและแปลความหมายของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ แล้วนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป

สำหรับวิธีการในการติดต่อเพื่อการประเมินผล นั้น อาจจะแบ่งออกได้เป็น

3 วิธีการคือ

1. โดยวิธีเขียน เพื่อติดต่อโดยตรงกับตัวบุคคล ซึ่งรวมถึงแบบสอบถาม (Questionnaires) จดหมายส่วนตัว
2. โดยวิธีติดต่อเป็นส่วนตัว โดยการติดต่อทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ (Interviews) และโดยการสังเกต (Observation)
3. ด้วยการเข้าพบผู้ที่รู้จักอยู่แล้ว เช่น นายจ้าง บิดา มารดา ผู้ปกครอง และครูอื่น ๆ ในโรงเรียน

ประสาร ทิพย์ธารา (มขป. : 170-171) ให้ความเห็นในการดำเนินการติดตามผลว่า จะต้องทำอย่างมีระเบียบแบบแผน ตั้งจุดมุ่งหมายให้แน่นอน มีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน เพื่อให้งานได้บรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งลำดับขั้นในการดำเนินงานนั้นสอดคล้องกับแนวคิด ปราณี เถลิงพล ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่มีวิธีการในการติดตามผลแบบต่าง ๆ คือ

1. โดยการสัมภาษณ์นักเรียนที่ต้องการติดตามผล และผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก ได้แก่ เพื่อน ครู ผู้ปกครอง
2. โดยการสังเกตพิจารณาพฤติกรรมของเด็กที่ต้องการติดตามผล เป็นระยะเวลาพอสมควร
3. โดยการเปิดอภิปรายทั่วไป อาจเชิญนักเรียนเก่าที่จบไปแล้วมาร่วมดำเนินการอภิปราย
4. ใช้แบบสอบถามให้นักเรียนที่ต้องการติดตามผล กรอกแบบสอบถาม โดยสร้างแบบสอบถามให้มีข้อความครอบคลุมสิ่งที่ต้องการทราบ
5. ใช้ไปรษณียบัตร โดยแจกไปรษณียบัตรให้นักเรียนปีสุดท้ายที่จะจบหลักสูตรของโรงเรียนทุกคนในแต่ละปีการศึกษา แล้วให้นักเรียนส่งไปรษณียบัตรกลับมาที่โรงเรียนเดิม เพื่อติดตามผลว่านักเรียนเก่าไปศึกษาต่อสถาบันใด หรือประกอบอาชีพอะไร

ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้จะช่วยให้โรงเรียนได้ทราบผลการดำเนินงานทางการศึกษา เพื่อทราบจุดอ่อนและข้อบกพร่องอันควรปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานดีขึ้นต่อไป

คมเพชร ฉัตรสุภกุล (2521 : 174-176) ให้ความเห็นเรื่องวิธีการในการดำเนินการติดตามผลไว้สอดคล้องกับวิธีการของ ประसार ทิพย์ธารา แต่ได้มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ในการใช้แบบสอบถามหรือแบบสำรวจในการติดตามผลต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับขอบข่ายของงานที่ปฏิบัติ และควรมีคำถามปลายเปิด เพื่อให้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมได้ด้วย ในการใช้วิธีการสัมภาษณ์ อาจจะทำได้น้อยเพราะเสียเวลามากเกินไป แต่จะต้องนำมาใช้บ้าง เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง และมีโอกาสได้ถามคำถามได้กว้างขวางมาก นอกจากนี้แล้ว ยังได้เสนอแนะกำหนดกลุ่มบุคคลที่จะทำการติดตามผลไว้ 3 ประการคือ

1. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว ทำให้ได้รับทราบว่าผู้ที่จบการศึกษาออกไปแล้วนั้น ได้ประสบความสำเร็จในชีวิตเพียงใด ศิษย์เก่าปรารถนาจะให้มีการปรับปรุงโครงการต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ตลอดจนมีความต้องการจะได้รับความช่วยเหลือ อะไรอีกหรือไม่
2. ผู้ที่ได้รับบริการให้ความช่วยเหลือออกไป เพื่อเป็นการติดตามผลอย่างต่อเนื่องว่า ยังต้องการความช่วยเหลือต่อไปอีกหรือไม่
3. ผู้ที่ออกจากสถาบันการศึกษากลางคัน เป็นการติดตามหาสาเหตุในการออกจากการศึกษา ความต้องการความช่วยเหลือ

เพอร์ซิวัล ดับบลิว ฮัตสัน (Percival W. Hatsan 1958 : 618)

ชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่จะทำการติดตามผลควรจะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้สอนนักเรียนที่จบการศึกษาออกไปโดยมีหน่วยงานกลางของโรงเรียนเป็นที่ปรึกษา ในเรื่องของระยะเวลาที่ทำการติดตามผลควรเป็นระยะ 1 ปี 3 ปี และ 5 ปี ในการติดตามผลนิยมใช้แบบสอบถาม ถ้าไม่ได้รับตอบภายในเวลาที่กำหนด ก็จะมีการส่งจดหมายติดตามไป หรือใช้การติดตามทางโทรศัพท์ ถ้าติดตามผลในระยะเวลา 1 ปี จะได้รับคำตอบกลับคืนถึง 100% ในระยะเวลา 3 ปี จะได้รับคำตอบกลับคืนระหว่าง 92-95% และระยะเวลา 5 ปี จะได้รับคำตอบกลับคืน 85-90% ในระยะหลัง ๆ จาก 5 ปีนี้ ถ้าคำตอบจากการติดตามผลหยุดอยู่ที่ 60% ก็ถือว่าเป็นปกติแล้ว

อาร์เธอร์ อี แทรกซ์เลอร์ และ โรเบิร์ต ดี นอร์ธ (Arther E. Traxler and Robert D. North 1966 : 291-292) ซึ่งให้เห็นว่า ในการดำเนินการติดตามผล จะต้องจัดในลักษณะของโปรแกรมการติดตามผล ซึ่งแยกได้ 4 ลักษณะคือ

1. ลักษณะของการติดตามผลที่ครูและนักเรียนดำเนินการ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์เพื่อบันทึกผลการให้คำปรึกษาแล้วนำข้อมูลมาพิจารณาหาทางดำเนินการแก้ไขและช่วยเหลือต่อไป
2. ลักษณะของการติดตามผล ที่เป็นการบันทึกความก้าวหน้าหลังจากที่ได้ผ่านการอบรมช่วยเหลือไปแล้ว เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี
3. ลักษณะของการติดตามผลที่นักเรียนได้ออกไปสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
4. ลักษณะของการติดตามผลจากนักเรียนที่จบหลักสูตรออกไปซึ่งจะมีผลต่อการนำข้อมูลมาจัดกิจกรรม และหลักสูตรให้เหมาะสมได้ต่อไป

ลักษณะของข้อคำถามในการติดตามผล จะมี 2 ลักษณะคือ การติดตามผลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม พฤติกรรม หรือการปฏิบัติตน ที่รวมอยู่ในการศึกษา และลักษณะของการติดตามผลที่เป็นการค้นหาความคิดเห็นจากผู้ตอบคำถาม เกี่ยวกับคุณค่าของประสบการณ์ทางการศึกษา ซึ่งอาจจะใช้แบบสอบถามหรือวิธีการสัมภาษณ์ก็ได้ สำหรับระยะเวลาที่เหมาะสมในการติดตามผลคือ เมื่อออกจากสถาบันการศึกษาออกไปแล้วประมาณ 2-3 ปี

แฟรงค์ ดับบลิว มิลเลอร์ (Frank W. Miller 1978 : 404-405) ได้ให้คำแนะนำก่อนที่จะดำเนินการติดตามผลว่า การดำเนินการติดตามผลจะต้องดำเนินการเป็นคณะบุคคล และในกลุ่มจะต้องมีการตกลงกันก่อนว่าต้องการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอะไร วัตถุประสงค์ที่ต้องการค้นหาข้อมูลเหล่านั้นคืออะไร และวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลนั้น สิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ก่อนเริ่มทำการติดตามผลคือ ต้องพิจารณาความพร้อม ความมั่นใจ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ แต่งตั้งหัวหน้า รู้ เข้าใจ ความยุ่งยากของกระบวนการแผนงาน พัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล กำหนดบทบาทของนักเรียน สร้างกฎเกณฑ์เพื่อบันทึกการติดตามผลตามเกณฑ์ปีชนปี (a year to year) และได้กล่าวไว้ว่า แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดีที่สุด ง่ายที่สุด เพื่อการให้ได้มาซึ่งคำตอบภายในระยะเวลาอันสั้น ระยะเวลาในการติดตามผลควร เป็นอย่างน้อย 5 ปี หลังจากที้ออกจากโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า วิธีการดำเนินการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องดำเนินการตามแผนอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามผล กำหนดประชากรที่จะติดตามผล รูปแบบที่จะใช้ในการติดตามผล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและรายงานผล การนำผลที่ได้จากการติดตามผลไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม ตลอดจนเผยแพร่ผลการติดตามให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบผลด้วย

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผล

ราล์ฟ เอฟ เบอร์ดี้ และคณะ (Ralph F. Berdie and Others 1963 : 161-166) ได้เสนอแนะตัวอย่างแบบสอบถามของมหาวิทยาลัยมินิโซต้า (University of Minnesota) ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ที่อยู่ ฐานะการสมรส ระยะเวลาที่ทำงาน หน้าที่และความรับผิดชอบ ประสบการณ์ในอาชีพหลังจากจบการศึกษาแล้ว ความรู้สึกที่มีต่องานนั้น

ตอนที่ 2 การเข้าศึกษาต่อในสถาบันชั้นสูงต่อไป

ตอนที่ 3 ข้อมูลอื่น ๆ เช่น การเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมต่าง ๆ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ในการใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการติดตามผลนั้น จากหนังสือ Dictionary of Education ซึ่ง คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973 : 565) เป็นบรรณาธิการ ได้ให้เกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถามไว้ คือ แบบสอบถามจะต้องไม่ใช้เวลามากในการตอบ ควรมีการคำนึงถึง การปรับตัวหลังจากการเป็นนักศึกษาออกไปแล้วด้วยและข้อมูลที่ได้นั้น สถานศึกษาควร เป็นผู้วิเคราะห์ด้วยตนเอง

แฟรงค์ ดับบลิว มิลเลอร์ (Frank W. Miller 1978 : 405-406)

อธิบายว่า เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามผลที่ง่ายที่สุดที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบที่มากมายในเวลาอันสั้น คือ แบบสอบถาม ซึ่งในการสร้างแบบสอบถามที่จะให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถสรุปผลได้มากที่สุดจะต้องมีการคำนึงถึงก่อนที่จะทำแบบสอบถามขึ้นมาคือ

1. โครงสร้าง เนื้อหา ความยาว หรือรูปร่างของแบบสอบถามจะมีผลต่อจำนวนของแบบสอบถามที่จะได้รับกลับคืนมา ซึ่งจำนวนของแบบสอบถามที่จะกลับคืนมานั้น ได้แก่แบบสอบถามที่สั้น จัดโครงสร้างง่าย ใช้การพิมพ์ คำถามสั้นกระชับรัดชัด เจนให้ผู้ตอบเขียนน้อย หลีกเลี่ยงข้อคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบอึดอัดใจ

2. เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้รับคำตอบคืนกลับมามาก ควรใช้จดหมายส่วนตัวติดตามแบบสอบถาม ใช้การติดตาม 3 ครั้ง จะเหมาะสม ให้ระยะเวลาในการตอบ 10 วัน ถึง 2 สัปดาห์ การสัมภาษณ์จะเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการหาข้อมูลจากบุคคลอื่น ๆ เพื่อหาเหตุผลบางประการ

3. แบบสอบถามควร เป็นรูปแบบที่ง่าย ใช้วิธีการทำเครื่องหมายมากกว่าที่จะให้ตอบ เป็นประโยค หรือให้ตอบ เป็นคำแนะนำ วิจารณ์ แต่อย่างไรก็ตาม คำตอบแบบความเรียง ก็ให้ข้อมูลที่มีคุณค่า จึงควรมีที่ว่างให้ออกความเห็นเพิ่มเติม

จะเห็นได้ว่า เครื่องมือในการติดตามผลที่ใช้กันคือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ คือ ไม่ใช่เวลาในการตอบมากเกินไป คำนี้ถึงการปรับตัวของผู้สำเร็จการศึกษา และมีข้อมูลส่วนตัวและด้านอื่น ๆ ที่ต้องการจะทราบอย่างเป็นหมวดหมู่ การส่งแบบสอบถามอาจจะถามผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ตลอดจนเพื่อนร่วมงานของผู้สำเร็จการศึกษา

มหาวิทยาลัย สาขาจิตวิทยา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และเปรียบเทียบการประเมินผล การปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย จากการประเมินผลตนเอง และจากการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัย ประกอบด้วยมหาวิทยาลัย จิตวิทยาสาขาต่าง ๆ และสาขาการแนะแนว ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2500-2520 จำนวน 468 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ มีความก้าวหน้าด้านวิชาการ โดยเฉพาะการเขียนบทความทางวิชาการ ผลิตเอกสาร ตำรา งานวิจัย การเปรียบเทียบประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยและผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย การประเมินผลการปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มีความสามารถมาก ปัญหาในด้านการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารและผู้ร่วมงาน ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ปัญหา ด้านงบประมาณ

จันทนา แสสุวรรณ (2523 : 56-60) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตาม ผลมหาวิทยาลัย สาขาวิชาพลศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงพัฒนาการและการนำความรู้ ที่ได้จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยไปใช้ในการทำงาน ลักษณะงาน และประสิทธิภาพของงาน ความเหมาะสมของหลักสูตรและข้อเสนอแนะบางประการของมหาวิทยาลัยที่มีต่อหลักสูตรและการ การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย สาขาวิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มประชากรในการวิจัยคือ มหาวิทยาลัยสาขาวิชาพลศึกษาที่จบการศึกษาระหว่างปี 2512-2521 จำนวน 108 คน ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามกลับคืนคิดเป็นร้อยละ 91.67 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอน สังกัดภาครัฐบาล ในด้านการนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษา ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผลปรากฏว่า ในด้านการบริหารต่าง ๆ มหาวิทยาลัยใช้ประโยชน์ปานกลาง ยกเว้นการบริหารด้านวิชาการ ได้ใช้ประโยชน์มาก ในด้านการนิเทศ มหาวิทยาลัยได้ใช้ประโยชน์ปานกลาง ในด้านการสอนได้ใช้ประโยชน์มากเกือบทั้งหมด ยกเว้นการสอบภาคปฏิบัติ ในด้านการวัดผลได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์มาก ยกเว้นการสร้างเครื่องมือในการวัดผลกับการวิเคราะห์ตีความหมายการวัดผลด้านต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์ปานกลาง ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ใช้

ประโยชน์มาก/การใช้ความรู้ด้านมนุษยสัมพันธ์ได้ใช้ประโยชน์มาก ผลงานทางวิชาการที่มีมากที่สุดคือ การจัดหรือร่วมจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ มหาบัณฑิตเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพมากกว่าสมาคมอื่น ๆ มีโครงการที่จะพัฒนาวิชาชีพหลายด้าน เช่น การเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การเผยแพร่วิชาการและการบริการ

จินตนา. เบญจเทพานันท์ (2523 : 51-54) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามการทำงานของบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2517-2521" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ติดตามการทำงานของบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2517-2521 เพื่อสำรวจการปฏิบัติงานของบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ ว่าได้นำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ในการปฏิบัติงานเพียงไร มีอุปสรรคอะไรบ้างในการปฏิบัติงาน กลุ่มประชากรในการวิจัย คือ บัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2517-2521 จำนวน 451 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.68 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ จากตารางการจรณ (Contingency Table) ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครู สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย บัณฑิตมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนในด้านบุคลิกภาพ ทักษะติดต่ออาชีพครูอยู่ในเกณฑ์ดี และความสามารถที่มีอยู่ในระดับน้อยคือ การตัดสินใจต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ การควบคุมอารมณ์ การเพิ่มพูนความรู้โดยการค้นคว้าวิจัย ความสามารถและความรู้ที่บัณฑิตเห็นว่ายังไม่เพียงพอคือ ทักษะการใช้สื่อการสอน ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสารบรรณ ระเบียบการเงิน และบัณฑิตเห็นว่า คณะครุศาสตร์ผลิตบัณฑิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพดี

กานดา ลือสุทธิวิบูลย์ (2523 : 62-64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทัศนะของตนเองและผู้บังคับบัญชา" โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษาในทัศนะของตนเอง และผู้บังคับบัญชา ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของนักวิจัย ทักษะติดต่อวิชาชีพ และมนุษยสัมพันธ์ ประชากรในการวิจัย คือ มหาบัณฑิตทางการวิจัย

การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปี 2517-2521 จำนวน 135 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาดำเนินคดี จำนวน 135 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามคืนจากมหาดำเนินคดี จำนวนร้อยละ 74.81 และจากผู้บังคับบัญชา จำนวนร้อยละ 56.30 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ผลการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดีในทุกด้าน คือ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของนักวิจัย ทักษะคดีคือวิชาชีพและมนุษยสัมพันธ์ ในทัศนะของมหาดำเนินคดีเอง อยู่ในระดับดี และผลการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดีในทัศนะของผู้บังคับบัญชา เห็นว่า มีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับสูงกว่าการประเมินของมหาดำเนินคดีเอง

ลดาพร รวีรัฐ (2524 : 75-77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผล มหาดำเนินคดีทางครุศาสตร์" โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ในแง่การนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานและศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของมหาดำเนินคดีทางครุศาสตร์ ประชากรในการวิจัย คือ ผู้สำเร็จการศึกษาศาสนาครุศาสตรมหาบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518-2530 จำนวน 390 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาดำเนินคดี จำนวน 60 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า มหาดำเนินคดีทางครุศาสตร์ส่วนใหญ่ นำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มาก ยกเว้น มหาดำเนินคดี สาขาวิชาพลศึกษา และสาขาวิจัยการศึกษา นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของ มหาดำเนินคดีส่วนใหญ่เนื่องมาจากมีงานที่รับผิดชอบมากเกินไป ไม่พอใจระบบบริหารงาน ขาดความเสมอภาคในหน่วยงาน ทำงานไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน ผู้บังคับบัญชาของมหาดำเนินคดีส่วนใหญ่ ประเมินมหาดำเนินคดีในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ความสามารถในการเป็นผู้ตามที่ดี ความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี และการวางตัวในหมู่คณะและสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

เมตตา นพประดิษฐ์ (2525 : 97-103) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครุภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต คุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นครูของบัณฑิต ปัญหาและ

อุปสรรคในการปฏิบัติงานของบัณฑิต และข้อเสนอแนะของบัณฑิต เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิตของวิทยาลัยครุภาคใต้ ประชากรในการวิจัยคือ บัณฑิตจากวิทยาลัยครุภาคใต้ที่สำเร็จการศึกษาในปี 2521-2523 จำนวน 270 คน และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 270 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต ในด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกที่เหมาะสมในการเป็นครู การมีเจตคติต่ออาชีพครู อยู่ในระดับมากทุกข้อ และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเห็นว่า ความสามารถของบัณฑิตในการปฏิบัติงานในทุกด้านอยู่ในระดับดีเช่นกัน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบัณฑิตคือ สอนไม่ตรงวิชาเอก ขาดอุปกรณ์การสอน วิทยาระบบการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ บัณฑิตขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

สุรีย์ ธรรมเลิศหล้า (2525 : 59-64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลบัณฑิตครุศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลในการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา เพื่อศึกษาการนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ คือ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถด้านการสอน ความสามารถด้านบุคลิกภาพ ความสามารถด้านคุณธรรมและความประพฤติ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ และความสามารถด้านทักษะต่ออาชีพครู กลุ่มประชากรในการวิจัยคือ บัณฑิตครุศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จบการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2505-2523 โดยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของแต่ละรุ่น จึงใช้ตัวอย่างประชากร จำนวน 358 คน และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 264 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามคืนจากบัณฑิตร้อยละ 61.45 และจากผู้บังคับบัญชาร้อยละ 60.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตเห็นว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตมีความสามารถมากในด้านต่าง ๆ คือ ทั้งทางด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านการสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านทักษะต่ออาชีพครู

ประสพสันต์ อักษรมัด (2525 : 125-133) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลบัณฑิตครุศาสตร์วิทยาลัยครุภาคกลาง" โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อสำรวจความสามารถในการปฏิบัติงานที่บัณฑิตมี และที่ต้องการในความคิดเห็นของบัณฑิต และผู้บังคับบัญชา และสำรวจสถานที่ที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต กลุ่มประชากรในการวิจัยคือ บัณฑิตจาก

วิทยาลัยครูภาคกลางที่สำเร็จการศึกษาในปี 2521-2522 จำนวน 300 คน และผู้บังคับบัญชาอีก 300 คน รวมทั้งสิ้น 600 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามคืน 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70 เป็นของผู้บังคับบัญชา 201 ฉบับ และของ บัณฑิต 219 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé's Method) ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตประเมินความสามารถของตนเองสูงกว่าผู้บังคับบัญชา ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิตในกลุ่มวิทยาศาสตร์สูงกว่าบัณฑิตในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่า โรงเรียนที่ปฏิบัติงานจะเป็นสถานที่พัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้านของบัณฑิต

ศรีลักษณ์ สง่าเมือง (2525 : 85-95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผล มหائبัตติ สาขาวิชามนุษยศาสตร์" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลมหائبัตติ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรวิธีสอนและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการปรับปรุงคุณภาพของผู้สำเร็จมหائبัตติรุ่นต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กลุ่มประชากรในการวิจัย คือ มหائبัตติสาขาวิชามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2517-2523 จำนวน 468 คน ผู้บังคับบัญชาของมหائبัตติจำนวน 130 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามคืนจากมหائبัตติ จำนวน 167 ชุด คิดเป็นร้อยละ 41.75 และจากผู้บังคับบัญชา จำนวน 70 ชุด คิดเป็นร้อยละ 53.84 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า มหائبัตติส่วนมากมีหน้าที่ในการสอน ทำหน้าที่เป็นนักวิชาการ ประเภทงานวิชาการของมหائبัตติ ส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน การเขียนบทความ เขียนตำรา งานวิจัย มหائبัตติส่วนใหญ่ระบุว่า สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาระดับปริญญาโทไปใช้ในการทำงานได้มาก และมีความเห็นว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ให้มีการศึกษาด้านปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎีให้มากขึ้น

อรุณี สุวรรณสุขโรจน์ (2526 : 47-49) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามการทำงานของมหائبัตติ สาขาไสตทัศน์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2507-2520" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ

มหาวิทยาลัยในการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานประชากรในการวิจัย คือ มหาวิทยาลัย สาขา
 โสภศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2507-2520
 จำนวน 201 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบ
 สอบถามกลับคืนมา จำนวน 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.61 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มหาวิทยาลัย
 ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับราชการ เป็นงานสอนมากกว่างานบริษัทหรืองานจัดอบรมบริการ
 มีอัตราเงินเดือนระหว่าง 3,000 - 6,000 บาท และส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ความรู้และ
 ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาปริญญาโท โสภศาสตร์ศึกษา ส่วนมากได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน
 พอประมาณ ปัญหาส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ
 เครื่องมืออุปกรณ์ให้พอเพียง

มหาวิทยาลัยมีความเห็นว่า สถาบันได้จัดการศึกษาอย่างเหมาะสมพอประมาณ และ
 ได้เสนอให้ปรับปรุงการสอน เน้นภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี ใช้วิธีการสอนที่ทันสมัย จัดสรร
 เครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอ มีเนื้อหาตำราเรียนที่ผู้เรียนจะค้นคว้าได้มากขึ้น เพิ่มเนื้อหาวิชา
 ที่ก้าวหน้าทางวิชาการโสภศาสตร์ศึกษาไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้คือ ควรมีการ
 ปรับปรุงภาควิชาให้ก้าวหน้าทันสมัย จัดฝึกอบรมเผยแพร่วิชาความรู้ ทั้งในรูปการจัดสัมมนา
 การจัดทำมีการฝึกหัด ฝึกฝน หรือการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ในลักษณะเอกสารเผยแพร่ เป็นศูนย์
 วิชาการโสภศาสตร์ศึกษาให้บริการวิชาการโสภศาสตร์ศึกษาได้อย่างกว้างขวาง และติดตามผลมหา
 วิทยาลัย และนิสิตที่จบไปอย่างสม่ำเสมอ

เกตุคุณี มากมี (2527 : 123-130) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผล
 การสอนของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จากโครงการฝึกอบรมครูประจำการในการสอน
 สอดแทรกจริยธรรม ตามหลักสูตรประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน" โดยมีวัตถุประสงค์
 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูก่อนและหลังการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้
 สอนสอดแทรก สื่อการสอนที่สร้างขึ้น หรือจากการฝึกอบรม ความคิดเห็นของนักเรียน อาจารย์ใหญ่
 เพื่อนครู เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูก่อนและหลังการฝึกอบรม ผลปรากฏว่า ครูมีความเห็น
 ว่า การนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้สอนสอดแทรกจริยธรรมในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ นั้น เทคนิคที่
 เปลี่ยนระดับการนำไปใช้ จากไม่ได้นำไปใช้ หรือนำไปใช้น้อย แต่เมื่อหลังจากการฝึกอบรมแล้ว
 ครูนำไปใช้บางครั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาคำเฉลย พบว่า หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกการอบรม
 ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกจริยธรรม ครูมีความเห็นว่า หลังจากการฝึก

อบรม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ครูได้สร้างสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม ครูเห็นว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการนำเทคนิคที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริง มีดังนี้คือ ครูเห็นว่า วิชาที่คนสอนไปเกี่ยวกับเทคนิคที่ได้รับจากการฝึกอบรม นักเรียนไม่มีทักษะในการพูดและจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป ไม่สะดวกต่อการจัดกิจกรรม ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า หลังจากที่ได้รับ การฝึกอบรมแล้ว มีพฤติกรรมการสอนต่อไปนี้ ระดับน้อยครั้ง ได้แก่ การให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และสิ่ง เกิดการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และเพื่อนครู มีความเห็นว่า พฤติกรรมการสอนก่อนการฝึกอบรมครูทำเป็น บางครั้ง แต่หลังจากการรับการอบรมแล้ว ครูนำไปใช้บ่อยครั้งขึ้น

เมธี บิยะคุณ (2528 : 59-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2525" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สถานภาพด้านการปฏิบัติงานของบัณฑิตศึกษา ความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานและการ นำความรู้ไปใช้และ เปรียบ เทียบผลการประเมินตนเองของบัณฑิตที่ศึกษาในวิชา เอกต่างกัน ทั้งในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ โดยใช้แบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลปรากฏว่า บัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานด้านการสอน คิดว่าจะยึดเป็นอาชีพตลอดไป มีรายได้สูงกว่าวุฒิ ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ไม่เป็นอุปสรรคในระหว่างที่ศึกษาและการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป มีความพอใจในงานที่เป็นอยู่ เนื้อหาหลักสูตรแขนงที่ศึกษา เหมาะสมใช้ในการปฏิบัติงานได้ กลุ่มวิชาชีพมีประโยชน์ในการปฏิบัติงาน มากที่สุด มีปัญหา เรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงาน ในด้านการประเมินผลตนเองเกี่ยวกับ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน บุคลิกภาพ ทักษะคือวิชาชีพและมนุษยสัมพันธ์พบว่า บัณฑิต มีความเห็นแตกต่างกัน ในด้านความสามารถในการปฏิบัติงานและด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่วนด้านอื่นมี ความเห็น ไม่แตกต่างกัน

สร้อยทอง ศิริมงคล (2529 : 125-130) ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผล มหามบัณฑิต ปีการศึกษา 2517-2527 สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลเกี่ยวกับการกระจายของมหามบัณฑิต ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ความเหมาะสมของหลักสูตรต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของมหามบัณฑิต กลุ่มประชากรในการวิจัย คือ มหามบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ศึกษาและพัฒนาศาสตร์ที่จบการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2517-2527 จำนวน 195 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย จำนวน 195 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้รับแบบสอบถามคืนจากมหาวิทยาลัย จำนวนร้อยละ 84.10 และจากผู้บังคับบัญชาร้อยละ 72.82 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยส่วนมากทำงานด้านการสอน รองลงมาคือ งานนิเทศการศึกษา ความก้าวหน้าในด้านการปฏิบัติงานส่วนมากเป็นการเข้าอบรมทางวิชาการภายในประเทศ ผลงานทางวิชาการส่วนใหญ่เป็นวิทยากรให้การอบรม การจัดประชุมสัมมนา และการเขียนเอกสารประกอบการสอน การประเมินความสามารถของมหาวิทยาลัยในทัศนะของผู้บังคับบัญชา พบว่า ประเมินความสามารถของมหาวิทยาลัยในทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ คือ มีงานพิเศษอื่นมากจนไม่สามารถทำงานด้านนิเทศการศึกษาได้เต็มที่ ขาดแหล่งวิทยาการที่จะค้นคว้าขาดเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการบริหารหน่วยงาน ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดเสรีภาพในการแสดงออกทางวิชาการ ความคิดเห็นของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาสายวิชาต่าง ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน มหาวิทยาลัยประเมินรายวิชาส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มาก

ธีระ ทองยี่สุน (2530 : 72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยสาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521-2528 ในทัศนะของตนเองและผู้บริหาร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยสาขาการสอนสังคมศึกษา ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษ ความสามารถทางการปฏิบัติหน้าที่และความก้าวหน้า บุคลิกภาพ ทัศนคติต่ออาชีพครู มนุษยสัมพันธ์ ความเหมาะสมของหลักสูตรกับสภาพการทำงานของมหาวิทยาลัย ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย ข้อเสนอแนะของมหาวิทยาลัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันและนิสิตที่ศึกษาอยู่ ประชากรในการวิจัย คือ มหาวิทยาลัยสาขาการสอนสังคมศึกษาที่จบการศึกษาระหว่างปี 2521-2528 จำนวน 151 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาวิทยาลัย จำนวน 151 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สำหรับมหาวิทยาลัย 1 ฉบับ และสำหรับผู้บังคับบัญชา 1 ฉบับ รวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามคืน จากมหาวิทยาลัย จำนวน 139 ฉบับ และจากผู้บังคับบัญชา จำนวน 130 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยและผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็น

ไม่แตกต่างกัน ในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ความก้าวหน้า บุคลิกภาพ ทัศนคติ ต่ออาชีพครู มนุษยสัมพันธ์ ซึ่งมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระดับมีความสามารถมาก ปัญหาในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตคือ ไม่พอใจระบบการบริหารงาน ขาดแคลนหนังสือค้นคว้าประกอบการสอน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

เสาวดี เขียวชาญ (2530 : 64-68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผล ครุศาสตร์บัณฑิตในโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการตามโปรแกรม พัฒนาสมรรถภาพครูภาษาไทย วิทยาลัยครูสุรินทร์ ตามการรับรู้ของตนเองและผู้บังคับบัญชา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลครุศาสตร์บัณฑิตในโครงการฝึกอบรมครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทยในด้านความรู้ทางด้าน วิชาการ ความสามารถในการเรียนการสอน ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการ ปฏิบัติหน้าที่การงาน และการปฏิบัติตนในฐานะที่มีอาชีพครูตามการรับรู้ของตนเองและผู้บังคับบัญชา กลุ่มประชากรในการวิจัยคือ ครุศาสตร์บัณฑิต เอกภาษาไทยรุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 3 วิทยาลัย ครูสุรินทร์ จำนวน 270 คน และผู้บังคับบัญชา จำนวน 60 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจาก ครุศาสตร์บัณฑิต จำนวน 230 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.19 จากผู้บังคับบัญชา จำนวน 54 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตและผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นตรงกันว่าบัณฑิตมีความรู้พื้นฐานในระดับ มากในด้านความสามารถด้านการเรียนการสอน ทั้งครุศาสตร์บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ครุศาสตร์บัณฑิตปฏิบัติได้ในระดับมาก ที่ปฏิบัติในระดับปานกลางคือ การผลิตผลงานทางวิชาการ เช่น เขียนตำรา วิจัย ทำคู่มือการสอน ในด้านความสามารถ ในการนำความรู้ไปใช้ในการ ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งครุศาสตร์บัณฑิต และผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติได้ในระดับมาก และระดับมากที่สุด

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาใน ระดับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าระดับปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยได้ รวบรวมผลการวิจัย ดังกล่าวมาเสนอตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

เกลด ชาลส์ เพรสนัล (Glade Charles Presnal 1986 : 3574-A ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Perceptions of Benefits of Selected Educational Experiences By Developing Country Agricultural Alumni of Oklahoma State University" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพของประสบการณ์ทางการศึกษาที่นิสิตเลือกในการเตรียมพร้อมสำหรับงานในประเทศกำลังพัฒนาของนิสิตทางการศึกษาวิชาเกษตรกรรม แห่งมหาวิทยาลัยโอกลาโฮมาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเกณฑ์สำหรับคำแนะนำเพิ่มพูนประสบการณ์ทางการเกษตรกรรมต่อนักเรียนนานาชาติแห่งมหาวิทยาลัยโอกลาโฮมาประชากรในการวิจัย คือ นิสิตเก่าแห่งมหาวิทยาลัยโอกลาโฮมาแผนกวิชาเกษตรกรรมที่ประจำอยู่ในประเทศต่าง ๆ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตเก่าที่อยู่ในประเทศต่าง ๆ จำนวน 412 คน ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม คศ.1984 ได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาในสิ้นปี 1984 จำนวน 130 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ข้อมูลที่ถามในแบบสอบถาม เช่นระดับการศึกษา ปีที่สำเร็จการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ งานที่ทำก่อนเรียน และหลังเรียนที่มหาวิทยาลัยโอกลาโฮมา รายการข้อคำถามมี 13 รายการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Five-Point Likert-Type) คำสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่และค่าเฉลี่ย ผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยโอกลาโฮมา แผนกวิชาเกษตรกรรม มีความพอใจกับประสบการณ์ทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเตรียมเพื่ออาชีพสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา มีข้อแตกต่างกันที่สังเกตได้คือ ความช่วยเหลือกันทางด้านอาชีพระหว่างกลุ่มในด้านระดับการศึกษา แผนกวิชา เขตที่อยู่เดิมและกลับไปใหม่และความแตกต่างกันของงานที่ปฏิบัติในครั้งแรก และงานที่ปฏิบัติในปัจจุบัน ความแตกต่างที่เป็นที่น่าสังเกตอย่างชัดเจนคือ ระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นระหว่างงานที่ปฏิบัติครั้งแรกและงานที่ปฏิบัติในปัจจุบันของนักศึกษากลุ่ม Sub-Saharan Africans ประสบการณ์ทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพ คือ งานวิจัยและการทำงานในชั้นเรียนที่เป็นวิชาหลัก กลุ่มนิสิตเก่าที่ตอบแบบสอบถามมีความต้องการความสัมพันธ์ทางการศึกษาที่มีต่อสถานการณ์ของประเทศกำลังพัฒนาและประสบการณ์ที่สามารถปฏิบัติได้ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่ม Sub-Saharan Africans

มานูเอล เอ็ม ปาเชคโก โมลินา (Manuel M. Pacheco-Molina 1986 : 3692-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Merida Master's Degree Program in Education : A Follow-up Study Three Years After Graduation" โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาจาก Merida Program เกี่ยวกับผลประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพที่เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในหลักสูตรและความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อหลักสูตรและการวิจัยทางการศึกษาในสถานที่ทำงาน Merida Program เป็นการ จัดโครงการ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันซึ่งพัฒนาขึ้นระหว่าง Michigan State University และ Technological ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม คำสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ โครงการร่วมมือทางการศึกษาระหว่างประเทศสามารถส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพของผู้ที่ได้รับ การศึกษา ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจาก Merida Program มีความพอใจในการพัฒนาการทางวิชาชีพ ของคนที่ เป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในโครงการ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาเห็นว่าพวกตนมีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงสำคัญ ๆ ในเรื่องการศึกษา การสอนและศึกษา ณ สถานที่ทำงาน ของตน ผู้ที่สำเร็จการศึกษา เห็นว่าสามารถใช้ความรู้ ทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ใน Merida Program ในการปฏิบัติงานของตนมากที่สุด การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการทาง การศึกษา เป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลในการประเมินความ เหมาะสมของ หลักสูตรว่าจัดได้เพียงพอหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการติดตามผล สามารถเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ ทักษะการ เรียนรู้ที่ได้เรียนมาระหว่างการศึกษาและการใช้ทักษะความรู้ในการทำงานของผู้สำเร็จ การศึกษา และข้อมูลที่ได้รับจากการติดตามผลสามารถ เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังทาง วิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาและผลประโยชน์ทางวิชาชีพสำหรับการมีส่วนร่วมในโครงการ ทางการศึกษา

แมรี่ เจน กิลเบิร์ต (Mary Jane Gilbert 1986 : 2616-A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Follow-up Study of Health and Physical Education Majors Who Graduates from the University of Arkansas at Monticello, 1975-1984." โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประเมินผลการจัดโปรแกรม สำหรับการเตรียมโปรแกรมให้เหมาะสมในการสอนสาขาวิชาสุขศึกษาพลศึกษาต่อไป ซึ่งจะศึกษา เกี่ยวกับสถานภาพของบัณฑิตการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานของบัณฑิต งานที่บัณฑิตปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันและงานที่บัณฑิตมีความพึงพอใจ ประสิทธิภาพที่บัณฑิตจะแนะนำ และจุดเด่น และจุดด้อยของโปรแกรมที่จัดให้ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 177 รายการ เครื่องมือนี้พัฒนาโดย ดร.จอห์น ซี แมคโดนัลด์

(Dr. John C. Mc Donald) ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากบัณฑิต จำนวน 251 ราย ผลที่ได้รับจากการวิจัย คือ บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานด้านการสอน การเตรียมตัวบัณฑิตให้พร้อมด้านการทำงานของสถาบันนั้นมีประสิทธิภาพพอเพียงแล้ว สิ่งที่บัณฑิตพึงพอใจมากที่สุดเมื่อศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้คือ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และความสามารถในการสอนของอาจารย์ สิ่งที่บัณฑิตเห็นว่าเป็นจุดอ่อนของการจัดการด้านการเรียนการสอน ในสาขาวิชาคือเครื่องมืออุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอน บริการจัดหางานและการให้คำปรึกษา นอกจากนี้บัณฑิตยังให้ข้อเสนอแนะว่าสถาบันควรปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านทฤษฎี โดยปรับให้สอดคล้องกับสภาพการสอนและการทำงานที่เป็นจริง เมื่อพวกเขาต้องออกไปทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

โดนัลด์ โรเบิร์ต ไฮลันท์ (Donald Robert Heibuth 1986: 128-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Follow-up Study of 1974-1984 Psychology Baccalaureate Degree Graduates from a Selected Institution for the Purpose of Program Evaluation" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสำเร็จจากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาชีพ การบริหาร การสอน หลักสูตรและการเตรียมบัณฑิตที่จะจบการศึกษา ประชากรในการวิจัย คือ บัณฑิตที่จบการศึกษาจากสาขาจิตวิทยาของ Morningside College, Sioux City, Iowa ระหว่างปี 1974-1984 ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้านการประกอบอาชีพและประเมินความสำเร็จของแผนการจัดการเรียนการสอนสาขาจิตวิทยาของสถาบัน โดยมุ่งที่ความสามารถในการทำงานของบัณฑิต เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม จำนวน 41 ข้อคำถาม ผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความพร้อมและความสามารถในการทำงานประสบผลสำเร็จสูง เหตุผลสำคัญที่ทำให้แผนการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาประสบความสำเร็จ คือ การสอนและความรับผิดชอบอย่างเข้มงวดกวดขันของสถาบันที่มีต่อนักศึกษา

แพทริเซีย แอน วิลแมนน์ ลินเดน (Patricia Ann Wilmann Linden 1986 . 2129-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Follow-up Study of Graduates of the Competency Based Teacher Education Program in the University Without Walls at Loretto Heights College" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและประเมินโปรแกรมของ University Without Walls Competency Based Teacher Education (UWW/CBTE แห่ง Loretto Heights College ใน เคนเวอร์ โคโลราโด โดยใช้วิธี

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา 3 ด้าน คือ ความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับจุดเด่น และจุดด้อยของโปรแกรมและในแนวทางที่ต้องการในรูปแบบที่ดีกว่า ข้อมูลทางประชากรและสายงานทางอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานศึกษา แผนการในอนาคตความมุ่งหวังทางอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ และการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ นักศึกษาที่เข้าเรียนในโปรแกรม UWW/CBTE เป็นผู้หญิง ผิวขาวไม่ใช่เชื้อชาติ เข้าเรียนในสถาบันนี้ 4 ภาค การศึกษา มีความสนใจในโปรแกรม เพราะมีลักษณะเด่นของตัวเอง และได้เป็นครูหลังจากที่สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินความพร้อมในการสอนของตนในระดับสูง คำตอบส่วนใหญ่กล่าวถึง เนื้อหาหลักสูตรในแคมป์ที่ดีที่สุดและดีมาก ผู้มีส่วนร่วมกว่าร้อยละ 94 ในการศึกษาครั้งนี้ ให้เกรด หรือ สำหรับโปรแกรมเปรียบเทียบกับจากการหยั่งเสียงของครูระดับชาติ เพียงร้อยละ 49 ผู้สำเร็จการศึกษาโปรแกรม UWW/CBTE ไม่น้อยกว่าร้อยละ 89 พอใจหรือพอใจมากต่อกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในโปรแกรม นักศึกษามีความต้องการให้การจัดโปรแกรม มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม และมีการทำรายงานน้อย ความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาในเรื่องสถานภาพทางอาชีพเพิ่มขึ้นตั้งแต่เข้าเรียนตามโปรแกรม UWW/CBTE และคาดว่าจะสามารถดำเนินการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป ความคาดหวังของผู้สำเร็จการศึกษาต่อการสอนเพิ่มขึ้นตั้งแต่เข้าเรียนตามโปรแกรม และมีความหวังที่จะเพิ่มขึ้นไปอีกในอนาคต ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 80 มีความเห็นว่าตนจะอยู่ในแวดวงของการศึกษาต่อไป

เอลเลน สเปอริ คริบบส์ แมคโดนัลด์ (Ellen Sperry Cripps Macdonald 1986 : 445-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Assesment of Preparation As A Professional : A Follow-Up Study of Michigan State University's 1978-79 and 1982-83 College of Human Ecology Baccalaureate Graduates." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเพียงพอของความพร้อมต่อตำแหน่งทางอาชีพที่สัมพันธ์กับสถานะการจ้างงาน ชนิดของงาน กิจกรรมการทำงานเบื้องต้น การศึกษาชั้นสูง รายได้ แผนกวิชาและปีที่สำเร็จการศึกษา ศึกษาความคิดรวบยอดทางนิเวศวิทยาามมนุษย์ที่นักศึกษาจบหลักสูตรไปนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และเพื่อการประเมินหลักสูตรของ College of Human Ecology ในการดำเนินการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงจากแหล่งต่าง ๆ เช่น Educational Testing Service, American College Testing Service, และ National

Center for Higher Education Management System ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บัณฑิตที่จบการศึกษาจาก College of Human Ecology ปี 1978-79 ทุกคนและปี 1982-83 เหตุผลที่เลือกบัณฑิตปี 1982-83 เพราะเป็นผู้ที่ได้รับประสบการณ์จากการศึกษาในระหว่างนั้นส่วนการเลือกบัณฑิตปี 1978-79 เพราะต้องการศึกษาประเมินความสามารถความพร้อมในการทำงาน และประสบการณ์ทางการศึกษา เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลคืนโดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนทางไปรษณีย์ ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(Analysis of Variance) ผลการวิจัยที่ได้คือ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างแผนกของนักศึกษาในด้าน แผนกวิชา ชนิดของงาน งานที่ปฏิบัติในครั้งแรก กิจกรรมทางนิเวศวิทยา รายได้ ความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับความพร้อมต่อตำแหน่งหน้าที่ การงาน ผลที่ได้จากการศึกษานำไปใช้เพื่อปรับปรุงคณะและความรู้ของผู้บริหาร เกี่ยวกับประโยชน์ของโปรแกรม และนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคตของวิทยาลัยที่จะจัดให้มีแบบสอบถามในลักษณะ เช่นนี้จะ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบในอนาคต นอกจากนี้ผลและวิธีการอาจจะมีประโยชน์ต่อมนุษยนิเวศวิทยาสาขาอื่น ๆ สถาบันการพัฒนาเศรษฐกิจในครัวเรือนและการประเมินผลโปรแกรม

มุฮัมหมัด ชาฟิค (Muhammad Shafiq 1987 : 3949-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Follow-Up Study of Agriculture Education Graduates at the University of Agriculture, Faisalabad, Pakistan" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรกรรม ไฟซาลาบัด ประเทศปากีสถาน ในแผนกวิชาเกษตรกรรม ในด้านต่าง ๆ คือ สถานภาพของบัณฑิต บัณฑิตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางอาชีพของบัณฑิต ความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยของโปรแกรมการเรียนการสอน ความเข้าใจของบัณฑิตต่อทัศนคติของผู้อื่น เกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนการสอนและตรวจสอบความสำเร็จของบัณฑิต ประชากรในการวิจัย คือ บัณฑิตแผนกวิชาเกษตรกรรม จำนวน 208 คน มีบัณฑิตที่สามารถจะสำรวจได้ จำนวน 148 คน ใช้บัณฑิตจำนวน 10 คน ในการทดลองทำแบบสอบถามก่อนที่จะทำการสำรวจจากบัณฑิตทั้งหมด ได้รับแบบสอบถามคืนกลับจากบัณฑิต จำนวน 110 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า crosstabs and analysis of variance ผลที่ได้รับจากการวิจัย คือ มีบัณฑิตร้อยละ 9 ที่มีอาชีพเป็นครูในขณะที่ทำการศึกษาคิดตามผล บัณฑิตร้อยละ 11 เคยเป็นครูสอนและลาออกแล้ว บัณฑิตร้อยละ 80 ไม่เคยสอนภูมิหลังทางครอบครัว เกษตรกรรมและสถานภาพสมรสไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญต่อ

ประสบการณ์ในการสอน บัณฑิตที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อ
 การ เป็นครูหรือออกจากอาชีพครู คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนที่พอเพียง บัณฑิตที่สำคัญที่ทำให้
 ไม่ประกอบอาชีพครู คือ เงินเดือนไม่พอเพียง บัณฑิตจำนวนร้อยละ 40 เห็นว่าความพร้อม
 ของบัณฑิตทำงานในปัจจุบันอยู่ในระดับดีหรือดีมาก บัณฑิตจำนวนร้อยละ 47.6 เห็นว่าบัณฑิตมี
 ความพร้อมทำงานในปัจจุบันอยู่ในระดับพอ ๆ กัน ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบุคลากรอื่นมี
 ทัศนคติที่ดี หึงพอใจต่อโปรแกรมการเรียนการสอน

กลอเรีย นาคาลี เทอร์เนอร์ แมคคอร์เกิล (Gloria Natalie Turner
 McCorkle 1987 : 2419 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Follow-Up Study Of The 1980
 Graduates Of The Chicago Urban Skills Institute" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 ศึกษาความเข้าใจของนักศึกษาสำเร็จการศึกษาจาก Chicago Urban Skills Institute
 ในด้านหลักสูตรตามการรับรู้ของนักศึกษาเอง ซึ่งประกอบด้วย 2 หลักสูตรคือ The General
 Educational Development Program หรือ The Adult High School Program
 การศึกษานี้มีตัวแปรที่ศึกษาเช่น เชื้อชาติ เพศ ชาติพันธุ์ และอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม วัตถุประสงค์
 ประสงค์ประการต่อไปคือ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามมาปรับปรุงเสริมสร้างให้สถาบันใน
 การจัดโครงการทางการศึกษาประชากรในการวิจัย คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษา ในปี ค.ศ.1980
 จำนวน 1 ใน 13 ของนักศึกษาจาก The Chicago Urban Skills Institute
 แบบสอบถามในการวิจัยเป็นแบบ Ex-Post-Facto Study เป็นการศึกษาที่ตรวจสอบความ
 เข้าใจที่เกิดขึ้นภายหลังสำเร็จหลักสูตรไปแล้ว 1 ปี ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นฉบับที่
 สมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 189 ชุด ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า
 (The Likert-type Scale) และข้อคำถามชนิดปลายเปิด (The Open-Ended Type)
 เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่มีผลต่อทุก ๆ ด้านและทดสอบความแตกต่างของข้อมูลด้วยวิธีการ Mann
 Whitney U. Test ระดับความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลของการวิจัยที่ได้รับ
 จากแหล่งข้อมูล ทั้งข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าและข้อคำถามแบบปลายเปิด สรุปได้ว่า
 ผู้ตอบแบบสอบถามชายหญิงผิวดำที่มีอายุมากกว่า 22 ปี เห็นว่าการศึกษาของ The General
 Educational Development Program มีผลต่อการดำรงชีพมากกว่าผู้ตอบกลุ่มอื่น ๆ
 สำหรับผู้ตอบรายอื่นจำนวนมากเห็นว่าหลักสูตรของทั้ง 2 โปรแกรมไม่แตกต่างกัน

พอล วี อังเกอร์ (Paul V. Unger 1987: 2560-A) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง "A National Follow-Up Study of Doctoral Graduates who Participated in the Vocational Education Leadership Development Program Under The Education Professions Development Act, Part F, Section 552(1970-1981)"

โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกในโครงการพัฒนาความเป็นผู้นำทางการศึกษารายอาชีพ ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ กฎหมาย EPDA วัตถุประสงค์ของ โปรแกรมคงความสำคัญที่จะปฏิบัติตามในบทบาทปัจจุบันของนักศึกษาหรือไม่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของกิจกรรมการพัฒนา กฎหมาย EPDA 7 ประการ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางอาชีพของนักศึกษา วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน เกี่ยวกับการบริหาร การนิเทศ การให้ความรู้ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 626 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78 คำสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ คำเฉลี่ย ผลของการวิจัยที่ได้รับคือ ผู้ที่จบการศึกษาส่วนมากเป็นผู้บริหารร้อยละ 45 เป็นผู้สอนร้อยละ 32 เป็นผู้ช่วยการร้อยละ 2 นักวิจัยร้อยละ 1 ผู้พัฒนาหลักสูตรร้อยละ 8 ผู้ที่จบการศึกษาออกไปมีความก้าวหน้าในทุกอาชีพ ผู้ที่จบการศึกษาเห็นด้วยว่าวัตถุประสงค์ของ กฎหมาย EPDA เกี่ยวข้องกับทักษะและความสามารถรายบุคคล การปฏิบัติและประโยชน์ของการวิจัย ความรู้ทางการศึกษา วิชาชีพ การบริหารการศึกษาระดับวิชาชีพ และการวางแผนโปรแกรมการประเมินผลบรรลุผลสำเร็จ และเป็นความสามารถที่สำคัญสำหรับดำเนินหน้าที่ในปัจจุบัน โดยทั่วไปไม่ได้ตัดสินใจเกี่ยวกับการบรรลุความสำเร็จและความสำคัญของวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการทำงานของประชากรที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านกิจกรรมพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นเห็นว่า หลักสูตรบังคับ การศึกษาแบบอิสระ การจัดประชุมสัมมนา และการวิจัยแบบแสดงความคิดเห็นเป็นประโยชน์มากในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการทางอาชีพของพวกตน ความเห็นของผู้จบการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กฎหมาย EPDA ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ถึง 5 ใน 6 ของ ขอบเขตที่ทำการศึกษา

เคอร์ติส เกลนน เดวิส (Curtis Glenn Davis 1987: 58-A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparative Follow-Up Study Associate Degree Transfer Students To The University of Toledo Earning A Bachelor

of Business Administration Or Bachelor of Science In Business Services Degree Between 1976 and 1985" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรทางธุรกิจ 2 หลักสูตร ในการเตรียมหลักสูตรสำหรับนักเรียน เพื่อสำหรับการเลือกงานและอาชีพ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิเคราะห์ในรายงานผลการเรียนของนักศึกษา ตามโปรแกรมและส่ง เครื่องมือสำรวจไปยังผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน โดยประชากรในการวิจัยได้ จากบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจ (Business Administration) จำนวน 35 ราย ได้รับคำตอบกลับคืนร้อยละ 77.1 และบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจ (Business Services) จำนวน 233 ราย ได้รับคำตอบกลับคืนร้อยละ 71 ตัวแปรตามหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ รูปแบบการจ้างงาน เงินเดือน ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจในหลักสูตร ความต้องการวุฒิที่สำเร็จและระดับของการมีส่วนร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยที่ได้รับคือ บัณฑิตบริหารธุรกิจ มีอัตราการทำงานเต็มเวลาสูงกว่าสำหรับการปฏิบัติงานครั้งแรกหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตบริหารธุรกิจ มีอัตราสูงกว่าสำหรับการปฏิบัติงานในปัจจุบัน หลักสูตรบริหารธุรกิจ มีบัณฑิตที่ทำงานสัมพันธ์กับวุฒิภาวะสำหรับงานในอัตราร้อยละที่มากกว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างหลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาในการทำงาน การทำงานตั้งแต่สำเร็จการศึกษพบว่า บัณฑิตบริหารธุรกิจร้อยละมากกว่า ได้รับการสนับสนุนในการทำงาน บัณฑิตบริหารธุรกิจจะได้ทำงานในท้องถิ่นมากกว่า บัณฑิตบริหารธุรกิจมีอัตราการจ้างงานสูงกว่าด้านวิชาชีพวิชาการหรือการจัดการและได้รับการจ้างในบริษัทเอกชนมากกว่า บัณฑิตบริหารธุรกิจมีอัตราการจ้างงานมากกว่าในด้านเลขานุการหรือการขาย บัณฑิตบริหารธุรกิจมีจำนวนมากกว่าในการรับเงินเดือนสูงระดับ 28,000 ดอลลาร์ หรือมากกว่าในการปฏิบัติงานครั้งแรกหลังจากสำเร็จการศึกษา บัณฑิตบริหารธุรกิจจะมีจำนวนสูงกว่าสำหรับงานในปัจจุบัน มีความแตกต่างกันน้อยมากในระดับความพอใจในงานระหว่างงานที่ปฏิบัติครั้งแรกหลังจากสำเร็จการศึกษาของบัณฑิต บัณฑิตบริหารธุรกิจมีระดับความพอใจในงานปัจจุบันสูงกว่า และมีความต้องการให้มีเวลาและหน่วยการเรียนเพื่อมากขึ้นในการศึกษา

เจมส์ จอห์น เวทซ์เลอร์ (James John Wetzler 1987 : 3403-A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Follow-Up Study To Determine If Teacher Trained In " Teacher Expectations and Student Achievement" Interact With, Students More than Teacher Not Trained" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่า ครูที่อบรมตามหลักสูตร Teacher Expectations and Student Achievement (TESA) มีปฏิกริยา

ที่ยุติธรรมคือนักเรียนมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมและเพื่อเปรียบเทียบปฏิกิริยาของครู ประชากรในการวิจัย คือ ครู 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเป็นครูที่มาจากอำเภอเดียวกัน จำนวน 12 คน เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรTESA ในปี 1982-1983 และกลุ่มควบคุมเป็นครู 12 คน จาก โรงเรียนในย่านใกล้เคียงซึ่งไม่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรTESA ครูทั้ง 2 กลุ่ม ถูกส่ง เกิด พฤติกรรมประมาณ 30 นาที ผู้สังเกตสำรวจจปฏิกิริยาโดยใช้เครื่องมือเป็นรหัสในการดำเนินการตาม แนวทางที่กำหนดขึ้นอย่างดี หลังจากรวบรวมข้อมูลแต่ละกลุ่มแล้ว ได้ส่งเครื่องมือที่เป็นแบบ สอดถามให้ครูแต่ละรายตอบ เกี่ยวกับความสามารถที่ครูต้องการให้นักเรียนของคนมี วิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA 2X3 Way ในกลุ่มสมาชิกทดลอง (TESA) หรือกลุ่มควบคุม (NONTESA) เป็นตัวแปรหนึ่ง และประเภทสมาชิกนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับสูง กลาง และต่ำ เป็นอีกตัวแปรหนึ่ง ตัวแปรตาม (Dependent Variable) เป็นปฏิกิริยาที่สังเกตทั้งหมดสำหรับนักเรียนแต่ละคน ผลการวิจัยที่ได้รับคือ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญระหว่างตัวอย่างประชากร ทั้งกลุ่มครู และกลุ่มนักเรียน อย่างไรก็ตาม ความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญไม่เกิดขึ้น ในกลุ่มนักเรียนประเภทผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง และสรุปได้ว่า ครูที่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรTESA) มีปฏิกิริยาที่ยุติธรรมกับนักเรียนมากกว่า ครูที่ไม่ได้รับการฝึก และกลุ่มครูที่ได้รับการฝึกอบรมนี้ยังคงปฏิบัติตามหลักการที่ได้รับการฝึกอบรม ถึงแม้ว่าจะผ่านการฝึกไปแล้ว 2 ปี

ดักลาส เอเดริน โกอิงส์ (Douglas Adrean Goings 1988 : 1633-A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study to Determine The Education Requirement for Entry Level Office Occupations Workers Based An A Follow-Up Study of McNeese State University Office Administration Graduates and their Entry-Level Employers From 1970-1984" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิ ภาพหลักสูตรการฝึกอบรมการบริหารงานสำนักงานของ McNeese State University ว่ามี ความสัมพันธ์กับประสพการณ์ในการทำงานของบัณฑิตหรือไม่ โดยศึกษา 2 ด้านคือ ประสพการณ์ การทำงานของบัณฑิตที่ทำงานในสำนักงานและความคิดเห็นของผู้ว่าจ้างบัณฑิต ดำเนินการวิจัย โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงบัณฑิต จำนวน 127 ราย ใช้การติดตามทางไปรษณีย์ 3 ครั้ง ทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 94 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80 และส่งแบบสอบถามถึง ผู้ว่าจ้างบัณฑิต จำนวน 70 ราย พร้อมกับการติดตามทางไปรษณีย์ 2 ครั้ง ได้รับแบบสอบถาม กลับคืนมา 46 ชุด คิดเป็นร้อยละ 60 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน

2 ทาง ของไฟรด์แมน (Friedman two-way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Spearman Rank Order Correlation) ผลการวิจัยที่ได้รับคือ บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนร้อยละ 90 ทำงานในสำนักงานหลังจากสำเร็จการศึกษา และร้อยละ 57 ของบัณฑิต เหล่านั้นทำงานเป็นเลขานุการ เมื่อเข้าสู่การทำงานในครั้งแรก บัณฑิตส่วนใหญ่และนายจ้างของ บัณฑิตเห็นด้วยว่าแนวความคิดที่รวมเข้าไว้ในหลักสูตร เหมาะสมกับการเตรียมตัว เป็นผู้ทำงานใน สำนักงาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 ฝ่ายคือ บัณฑิตและผู้ว่าจ้าง เกี่ยวกับการ รวมแนวความคิดเข้าไว้ในหลักสูตรปัจจุบัน ความต้องการ ความชำนาญด้านอุปกรณ์สำนักงาน ต่าง ๆ เมื่อเข้าสู่การทำงาน และองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับงานในสำนักงาน ปรากฏว่ามี ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 วิชาชวเลขมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการ เข้า ทำงานในสำนักงาน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบัณฑิต จำนวนร้อยละ 51

ผลสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ที่สำคัญมากคือ การบริหารงานสำนักงานยังคงเป็น หลักสูตรที่มีต่อไปได้ สำหรับผู้มีอาชีพในสำนักงาน วิชาชวเลขยังคงมีความสำคัญ เพื่อช่วยให้ บัณฑิตทำงานได้ในสำนักงานได้ หลักสูตรการบริหารงานสำนักงานเหมาะสมสำหรับการเตรียมตัว ของผู้ที่ จะ เข้าทำงานภายในสำนักงาน หลักสูตรบริหารงานสำนักงานจัดได้พอเพียงสำหรับ เตรียม บัณฑิต เข้าสู่ตำแหน่งอาชีพในสำนักงาน

แอนโทนี โจเซฟ ชลาโพวสกี (Anthony Joseph Chlapowski 1988 : 1996-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Fifteen-Year Follow-Up Study of Master's Degree Graduates From The Department of Vocational Education At The University of Wyoming" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผู้ที่จบการศึกษามหาบัณฑิต จากแผนกอาชีพศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยไวโอมิง ว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติ ของการ เตรียมตัวในมหาวิทยาลัยอย่างไร เพื่อจัดหาข้อมูลในการกำหนดการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุง แกไขหลักสูตรมหาบัณฑิตให้ทันสมัยขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า t-test เปรียบเทียบเนื้อหาของ หลักสูตรกับ เครื่องมือแบบสอบถามที่ส่ง ไปยังผู้ตอบซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิตระหว่างปี ค.ศ. 1971-1985 ผลที่ได้รับจากการวิจัยคือ มหาบัณฑิตที่จบการศึกษาจากแผนกอาชีพศึกษาของ มหาวิทยาลัยไวโอมิง ระหว่างปีการศึกษา 1971-1985 มีความพอใจกับประสบการณ์ทาง การศึกษาที่ได้รับมากที่สุด หลักสูตรมหาบัณฑิตแผนกอาชีพศึกษา มีการตระเตรียมโดยคำนึงถึงความ

เข้าใจพื้นฐานของบัณฑิต มหาบัณฑิต แผนกอาชีวศึกษา สาขาวิชาการเกษตร ให้คำตอบเกี่ยวกับการประเมินผล ตลอดจนการสำรวจได้สูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามสาขาอื่น ๆ มหาบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามทุกรายปี มีความเห็นเหมือนกันว่า เครื่องอำนวบความสะดวกทางกายภาพเป็นสิ่งสำคัญ แต่จัดได้ไม่เพียงพอ ความสัมพันธ์กับชุมชนของมหาบัณฑิตทุกสาขาอยู่ในระดับต่ำ ยกเว้นมหาบัณฑิตทางสาขาวิชาการ เกษตรที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับสูงกว่า ซึ่งข้อสรุปที่อยู่ใน การสำรวจขอเขตที่เกี่ยวข้องกับการแสดงทักษะระหว่างบุคคลในวิชาชีพ มหาบัณฑิตทุกสาขายกเว้นสาขาวิชาการเกษตร แสดงความพอใจในการติดต่อกับมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องหลังจากสำเร็จหลักสูตร

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยภายในประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ทำการวิจัยไว้ อันเป็นประโยชน์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่กำลังศึกษาครั้งนี้ สรุปได้คือ การวิจัยทั้งหมดได้มุ่งเน้นถึงการสำรวจความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อการนำความรู้จากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการติดตามผลที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามไว้อย่างชัดเจน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับงานวิจัยดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มประชากรกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั่วไป และข้อคำถามที่ระบุไว้จะครอบคลุมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องระหว่างความรู้กับผู้สำเร็จการศึกษาในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษทางการสอน บุคลิกภาพ ทักษะคิดวิเคราะห์ และด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งงานวิจัยบางเรื่องได้มีการสอบถามความคิดเห็นผู้บังคับบัญชาของผู้ที่สำเร็จการศึกษา เพื่อการประเมินผลและเปรียบเทียบด้วย สำหรับผลการวิจัย จากที่ได้ทำการศึกษามาแล้วนั้น ปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษาลำดับปฏิบัติงานตรงกับความรู้ที่ได้ศึกษาและเห็นว่าความรู้ที่ได้ศึกษา เป็นประโยชน์มากต่อการนำไปปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต การประเมินผลตนเองในด้านต่าง ๆ ก็ปรากฏว่าอยู่ในเกณฑ์ดี รวมทั้งผู้บังคับบัญชามีความพอใจในผลงานของผู้สำเร็จการศึกษา จะเห็นได้ว่าการศึกษาคิดตามผลมีความจำเป็นที่จะทำได้ทราบถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถาบัน และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของผู้ที่จบการศึกษา

การศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปผลการศึกษาได้คือ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาติดตามผลเกี่ยวกับด้านหลักสูตร เพื่อจะได้นำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์และความต้องการของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการติดตามผลในด้านการประกอบอาชีพ เพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน ทั้งที่เกี่ยวกับผู้บังคับบัญชา และตัวของผู้จบการศึกษาเอง รวมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ที่จบการศึกษาในการที่จะปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคมต่อไป

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศในเรื่องการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา จะเห็นว่ามีควมจำเป็นต่อการสำรวจและการศึกษาเพื่อการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ

1. สามารถที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่สำเร็จการศึกษาต่อการนำความรู้ไปพัฒนาทักษะความสามารถของคนในงานที่ปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตทั่วไปอย่างมีคุณภาพ
2. ประมวลความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานคือพฤติกรรมในทางปฏิบัติของผู้สำเร็จการศึกษานั้นจะมีผลต่อการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรเพื่อการผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ
3. สถาบันการศึกษามีความสำคัญต่อการผลิตและพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ฉะนั้นการติดตามผลดังกล่าวจึงส่งผลโดยตรงต่อสถาบันที่จะพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรให้เหมาะสมและทันเหตุการณ์อยู่เสมอ